

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

PEEK & CLOPPENBURG

INHOUD: Aan de Leden. — Uit de Oude Doos. — Een nieuwe Stoomvaartlijn. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. Lit.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Mededeelingen. — Mutaties van 4 tot 11 Januari 1922.

Aan de Leden.

Zooals verondersteld mag worden bekend te zijn, bedraagt, reeds sedert 1919, de minimum-contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging f 5.— 's jaars. Waren er destijds velen met een geringere contributie die toen, hetzij op aanzoek of eigener beweging, hunne contributie gaandeweg „op peil“ brachten, nog rest een te groot aantal leden in Nederland, die beneden dat luttele bedrag gebleven zijn.

Tot hen nu, die meerendeels behoren tot de oudere leden, het verzoek: Wilt uwe te geringe contributie opvoeren tot de meer redelijke van f 5.

Het is volmaakt overbodig de reden van dit verzoek nader uiteen te zetten; wie even nagaat wat hij voor zijn lidmaatschap ontvangt — o.m. wekelijks een blad van 16 pagina's druk — zal dit grif beamen. Intusschen wordt dezerzijds ter dege besef, dat de tijden niet gunstig zijn (ook niet voor vereenigingen!) en dat men, noodwendig, eerder geneigd is lidmaatschappen op te zeggen dan te aanvaarden of bijdragen te verhoogen. Uit den aard der zaak geldt het verzoek dan ook niet hen die tot deze categorie van personen behoren. Maar zij vormen

een minderheid. Voor de meeste leden van „Oost en West“ hier bedoeld, wier contributie niet evenredig is aan de waarde van het lidmaatschap bestaat, gelukkig, het geldelijk bezwaar niet. Mogen zij dan gehoor geven aan deze uitnodiging door een bericht aan den Penningmeester hunner afdeling of anders aan het Secretariaat, Heulstraat 17, dat zij hunne contributie hebben verhoogd — althans hebben gebracht op het minimum van f 5 's jaars.

Uit de Oude Doos.

(Vervolg).

Het jaar 1811, waarin Java aan de Engelschen verloren ging, stond voorwaar niet met een roode letter in den Indischen almanak, en weinig vermoedde Daendels dat reeds kort na zijn aftreden heel de erfenis van de Loffelijke Compagnie tot de koloniën van het Britsche rijk gerekend zou worden.

Intusschen, hij had wel de lucht van de groote expeditie, welke de gouverneur-generaal van Hindostan, lord Minto, reeds voorbereide, en die in de eerste plaats ten doel had om het „met den swaarde gewonnen Jacatra“ (gelijk Coen het uitdrukte) eveneens met het zwaard te bemachtigen. En na den val van Ambon en Banda, daarna ook van Poeloe Ay en Ternate, kon men alles verwachten: de Engelschen waren niet gewoon half werk te doen. De landvoogd nam derhalve zijne maatregelen. In zijne jonge jaren had hij aan het hoofd van het leger der Bataafsche Republiek den inval der Engelschen in Noordholland wel weten te kee-

INDISCHE UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHE
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

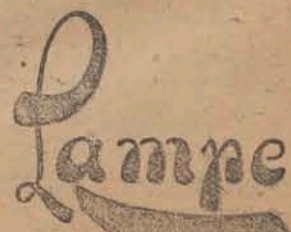
Wegens **OPHEFFING** onzer fabricageafdeeling totale opruiming van Stoffen.

Circa 34500 EL

tegen 20 % van den kostenden prijs. Onze prijzen zijn:

f 0.50, 0.90, 1.10, 1.25, enz.

Vervolgens bieden wij aan onzen geheelen confectievoorraad tegen ongekend lage prijzen. Overtuigd U van onze buitengewone aanbieding.

Den Haag Spuistraat 8

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 ^{hoek} Heeregracht - Amsterdam

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Huis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één dag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansen & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co. Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

Harmond School en COPIERINRICHTING
Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
(Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich beleeft aan als oudste inrichting op dit gebied voor de levering van correct schrijf- en copieerwerk.
Strengste discretie verzekerd.

Huwelijks-Uitzetten
Uitrustingen voor Indië
Luiermanden

Door onze veeljarige practijk kunnen wij U het beste leveren, in de meest kostbare, maar ook in de eenvoudigste uitvoering. Bij elke hoeveelheid leveren wij ook:
Lingeries - Bedlinnens - Tafelgoederen
Huishoud- en Stukgoederen
Zichtzendingen, ook voor de Tropen, op iedere aanvraag franco.

Specialiteit: Tafel-, Bed- en Huishoudlinnens
voor Hotels, Restaurants, enz.
Monsters op aanvraag

Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

N.V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Belimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE TEL. H. 8088

Terwijl Gij rust, werken Uw
..... advertenties voor U

ren en hen te noodzaken (met behulp altijd van de Fransche troepen en van gunstige omstandigheden) hunne schepen weer op te zoeken. Thans hoopte hij in de kolonie gelijke rol te spelen als in 't vaderland en de Britsche rooibaadjes, als ze komen mochten, „de broek op te nestelen“.

De resoluties in de *Bat. Kol. Courant* spiegelden den toestand af. Om eene landing der Engelschen in de baai van Batavia te keeren, achtte Daendels het een hoofdzaak hen alle plaatselijke middelen van vervoer te onthouden. Die zou de Brit, al slaagde hij in de landing, in de eerste plaats behoeven voor het transport van zijn geschut, proviand, ammunitie, kampementsgoederen en heel zijn leger-tros. Zonder dat kon hij niet opmarcheeren en zouden de vreemde troepen blootgesteld blijven aan het koortswekkend klimaat van een moerassig strand. Derhalve behelsde de *Courant* thans uitvoerige aanwijzingen voor het geval, dat Batavia in staat van beleg zou worden verklaard. Er werden bevelen gepubliceerd omtrent het tijdig wegvoeren van vaartuigen, wagens en trekvee, voorts instructiën voor haljuw en fiscaal, den last aan colleges en ambtenaren om zich steeds op een afstand van drie uren achter de koloniale troepen op te houden, en aan de Europeesche ingezetenen, om zich gedurende een eventueel beleg niet buiten hunne huizen te begeven. Hunne commissies en besognes buitenshuis moesten zij dan maar door hunne slaven laten verrichten. Vertoonden zij zich niettemin op straat, dan zouden zij — men leefde onder de krijgswet — als verraders met den dood gestraft worden.

Doch Daendels werd door keizer Napoleon van zijn post teruggeroepen voordat lord Minto, en de generaals Gillespie en Auchmuty, beslag op dien post kwamen leggen. 't Ware moeilijk te zeggen, welke de uitkomst van den korten veldtocht op Java zou zijn geweest, ware de onstuimige krijgsman hier op de *frontières menacées* gebleven. Prof. Veth had daarvan een goeden dunk, schrijvende: „Daendels deed al het mogelijke om het eiland in een staat van krachtigen tegenweer te brengen en zijne militaire bekwaamheden gaven recht veel van zijne maatregelen te verwachten.“ Maar zoo hij al een voortvarend aanvoerder mocht heeten, beleid werd hem geenszins door al zijne tijdgenooten toegeschreven. De *Mémoires* van mr. H. v. S. zijn hem in dit opzicht veel minder gunstig dan de monografie van dr. Mendels. Verheft de laatste hem tot een Nederlandschen held, de eerste verlaagt hem tot een Nederlandschen dolkop. Sprekende over zijne houding in 1799 bij de krijgsoperaties in Noordholland, zegt ons de auteur der *Mémoires*, dat over zijn kriegsbeleid, als aanvoerder van de 1ste divisie van het Bataafsche leger, niet te roemen viel, dat zijn moed vaak in doldriftigheid bestond en dat het zijn fout was zoowel een dreigend gevaar als een vijand gering te schatten. „Don't despise your enemy!“ was daarentegen de leer der Engelschen. Men zou gemeend hebben, dat zijn gedwongen verblijf in Frankrijk als uitgewekene hem met den Gallischen overmoed en met de hebbelijkheid om „beslag te maken“ had besmet, ware die karaktertrek niet reeds vroeger in zijn Keezentijd aan het licht gekomen. In zijne wijze van optreden had hij, in zijne jonge jaren voor 't minst, eenige overeenkomst met een anderen dienaar van koning Lodewijk Napoleon, n.l. den minister Six, met wiens groote ostentatie en bewegelijkheid bij 't binnenkomen der salons de spot gedreven werd door hem na te roepen: *Faites place pour six!*

Tijdens den veldtocht in Noordholland was intusschen de Fransche generaal Brune, en niet Daendels, de opperbevelhebber van het Franco-Bataafsche leger; en bij gelegenheid dat de laatste ontijdig de stelling aan de Zijp ontruimde, riep de Franschman in toorn uit: „Il est fou ou traître!“ Een andermaal, toen hij zijne troepen overhaast getireerd had, werd in het leger eene caricatuur verspreid, welke den divisiekommandant Daendels voorstelde in een wedloop met zijne officieren, en daaronder een legerorder van den opperbevelhebber met het verbot zich nog verder „achterwaarts te

Het soliedste en goedkoopste adres
..... VOOR
Gepantserde Hut- en Mailkoffers
..... is bij
J. JACOBS, Weimarstr. 213, DEN HAAG
Reisartikelen en Lederwaren

concentreeren“. Men mocht hem anders eens niet weer kunnen terugvinden — ook in 't vluchten kan men voortvarend zijn. Onder zijne exploitatie bij dezen veldtocht telde het feit, dat hij eens een paar honderd Engelschen krijgsgevangen maakte, die na de nederlaag van hunne afdeeling waren achtergebleven. Doch deze vijanden stonden niet vast ter been; zij stonden zelfs in 't geheel niet. Zij lagen meerendeels, bevangen door den Hollandschen jenever, waarvan zij iets te veel gedronken hadden.

Intusschen had keizer Napoleon een te scherp oog op de persoonlijke hoedanigheden zijner bevelhebbers, dan dat hij een onbekwaam militair tot divisie-generaal in het groote Fransche leger benoemd zou hebben. En 't kon wel wezen dat in de kolonie, waar Daendels niemand boven zich had, zijn voorbeeld en zijne doortastendheid in het voordeel zouden zijn gekomen van de krijgsoperaties van het jaar 1811; dat hij de kolonie beter verdedigd

ATTENTIE! Leden in Oost-Indië worden uitgenoodigd van adresverandering kennis te geven aan den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging, den Heer A. J. GOOSZEN, Landrechter te Solo.

zou hebben dan zijn opvolger, den generaal Janssens, te samen met den Franschen generaal Jumel. Er waren en vele Europeesche ingezetenen in de kolonie, die het wanbestuur der oude Compagnie en het despotisme van Daendels moede waren, die Java gaarne onder een Engelsch bestuur wilden zien. Deze strooming teekende zich in het openbaar leven sterk genoeg af om een protest in de *Bataafsche Koloniale Courant* uit te lokken. De redacteurs achtten het oorbaar, of misschien werd het hun in de pen gegeven, om deze aspiraties met 'n soort van minachtend medelijden te bejegenen en zij vatten daarvoor eene gelegenheid aan, welke een te Penang verschijnend blad, de *Prince of Wales Island Gazette*, hun aan de hand deed. Zij namen daaruit het bericht over:

„De Engelschen waren te Batavia reeds verwacht; de voorraden in 's Lands pakhuizen waren daarom tot op een aanmerkelijken afstand naar het binnenland vervoerd. Menigeen, zegt men, verwachtte de Engelschen met ongeduld.“

De redactie voegde aan dit bericht de schampere opmerking toe:

„De verloochening schijnt wat groot, die men ons op deze wijze onderstelt; of is zichzelf te haten om Engelschen te beminnen wat anders, als de komst van zulke vrienden tegemoet te zwoegen? Maar veelligt meent men dit ongeduldig wachten van onze Militairen. — Zoo! het zekerste is dan, om ter plaatse zelve de proef te komen nemen.“

De redactie van deze redacteurs was niet onberispelijk. Hun betoog was ietwat duister; denklijk wilden zij er mee zeggen — en dit was zeker in den geest der regeering — dat men maar niet alles gelooven moest wat daar in Penang gezegd werd. En dat, wanneer de Engelschen ooit aan het koloniale leger den eisch zouden stellen om de wapenen uit te leveren, men op z'n oud-Grieksch zou antwoorden: „Kom en haal ze!“

In die dagen van spanning, toen de bom nog niet gesprongen was, maar men toch wist dat het stuk gericht was, viel kort voor Daendels' terugroeping de verjaardag van koning Lodewijk Napoleon in.

De autoriteiten te Batavia waren er toen wel op bedacht om dien dag in 't openbaar te vieren en *hari besaar* te houden, doch men stond destijds voor een leeg provisieekast. En dit was een kwaad teken aan den vooravond van een officieelen feestdag. Gelijk het spreekwoord waarheid behelsde dat „op een vollen buik staat een lustige kop“, zoo zag men ook allicht op een leegen buik een zuinig gezicht. Zeker, Java bracht voedsel genoeg op om het spook van den honger verre te houden, doch 't waren juist de overzeesche genotmiddelen, waarmee de Europeesche gemeente gewoon was feest te vieren, die ontbraken. De oorlog met Engeland had den aanvoer gestuit; het mangelde aan wijn, bier en geest-

Centraal-Apotheek DE KOEDOE
Frederik Hendriklaan 166 Tel. S. 1053
ALLE RECEPTEN worden
tegen den laagst mogelijken prijs gereed gemaakt

Maatschappij van Brandverzekering v. h. Koninkrijk der Nederlanden

Opgericht 1838

te 's-HERTOGENBOSCH

Opgericht 1838

DIRECTEUR: JHR. P. J. S. M. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — ADJUNCT-DIRECTEUR: JHR. P. J. O. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — COMMISSARISSEN: MR. H. J. VAN LEEUWEN, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. F. X. VERHEIJEN, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. H. F. J. M. VAN ZINNICQ BERGMANN, Industrieel te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Directeur der Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering te Amsterdam. H. F. W. M. VAN BAER, Apotheker te 's-Hertogenbosch. CONSTANT M. J. H. TILMAN te 's-Hertogenbosch.

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 1.000.000.— — GERESERVEERDE BATEN OP ULTIMO DEC. 1920 f 786.057,93.
DE MAATSCHAPPIJ VERZEKERT ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN, OP VASTE PREMIËN TEGEN BRAND- EN INBRAAK.

rijke dranken, aan westersche delicatessen en hetgeen de Chinezen de *perkara blik-blik* plachten te noemen. Het gouvernementsbesluit in de *Bat. Kol. Courant* vermeldde nu dat, „ofschon een volsrekt gebrek aan wijn en Europese provisiën eene belemmering oplevert tegen het geven van publieke festiviteiten, nogtans door andere vreugdebedrijven de opgemelde heuchelyke dag naar best vermoogen in de presente omstandigheden behoort te worden gecelebreerd.”

De maarschalk had goed praten! Hem ontbrak het waarschijnlijk nog niet aan die „Europische provisiën”, doch voor de burgerij was feestvieren met een leeg maag een moeilijke opgave. Eene Europeesche receptie, een Europeesche feestdich vorderde iets anders dan een Javaasche *sedekah* (offermaaltijd). Doch, vreugd moest er wezen, oordeelde de regering, en zoo werd gelast dat op drie hoofdplaatsen van Java, ten 8, 12 en 4 ure, een saluut van 45 kanonschoten zou worden gegeven; eveneens, in de landdrostambien der kustplaatsen, een saluut van 15 schoten. Door leger en vloot moest worden gevlagd en geparadeerd. Te Solo en Djokdja zou een saluut van 45 schoten van de forten vallen, terwijl aan de ministers (residenten) aan de inlandsche hoven aldaar werd toegestaan een som van 500 rijksd. zilver „tot het geven van een festijn”. Aan de hooge ambtenaren en verdere ingezetenen werd voorts overgelaten op welke wijze zij den dag zouden willen vieren, „zonder daarmede aan te dringen op het geven van festijnen, uit hoofde van de voorbeeldelooze schaarsheid van alle Europese provisiën.” Eindelijk werd nog verordend om de garnizoenen te tracteeren op arak met ossen- of karbouwenvleesch en op de vertoeningen der ronggèngs. Voor de Europeesche militairen was dit laatste wel is waar een matig genoeg, doch hen verheugde daarentegen de arak-fleesch. Zoo zij er al geen behagen in schepten om met een dansmeid in den *slendang* te gaan, des te meer hielden zij er van „een groenen kaaiman over den buik te strijken.” Zoo noemde men de vierkante, van groenachtig glas vervaardigde kelderflesschen met jenever, later geïmporteerd door de firma A. van Hoboken en Zonen. Haar firma-merk A. v. H. en Z. werd door de natie gemeente (en die was steeds zeer groot in Indië) geïnterpreteerd met „Aan Velen Heul en Zegen.”

Blijkbaar heette de regering er aan, toen zoowel als in later tijd, dat er tegenover den inlander en de vreemde oosterlingen eenig verloon werd gemaakt bij dien verjaardag van den *radja blanda*. De auteur der *Indische Brieven aan een staatsraad* liet er zich over uit: „In de koloniën is het vieren van den verjaardag van Z. M. onzen geëerbiedigden koning uit een staatkundig oogpunt alleszins raadzaam. Het kan niet anders dan de trouw der inboorlingen versterken, als zij telkenjare de bewijzen zien onzer verknochtheid aan het geliefde stamhuis van Oranje. Enz.” Echter kon het de regering tevens bekend zijn, dat die verjaardag steeds tot veel ongeregelheden, vergripen en insubordinaties aanleiding gaf, bij de inlandsche militairen door het dubbelen in het openbaar, hetwelk bij uitzondering op dien dag veroorloofd was, bij de Europeesche door gratis drank. Dezelfde schrijver, Eckart (de latere resident H. E. Steinmetz) verhaalt, dat hij op zoo'n officieel feestdag eens een groepje inlanders op het Koningsplein aantrof, die met ijver aan 't visschen waren in een ringsloot, en dat hij toen ontdekte dat zij niet een schat, maar een militair in groot tenue hadden opgevischt. De man was „lijk”. En bij wijze van toelichting zei hem toen een sinjo, die zich mede onder de toeschouwers bevond: „Maar dat is niets, mijnheer! geen dooje lijk, maar ten minste slechts stom bezopen.”

Welnu, op zulke wateren vangt men zulke vischen. De regering welke in Daendel's tijd den arak, in latere dagen den A. V. H. en Z. uit 's lands magazijn verstrekte, gaf zelve aanleiding — ook door de ruime verstreking van sterken drank op expedities — dat het O.-I. leger nog jaren lang de smet

der drankzucht bleef aankleven.

Het strookte niet al te wel met de eischen van een ongedwongen vreugdebetoon, dat de burgers van Batavia uit dezelfde *Courant*, welke hun voorschreef zich te verheugen bij de verjaring van den koning van Holland, moesten ervaren met hoeveel geringschatting en laaidunkendheid een van Napoleons ministers datzelfde Holland beschouwde. In een verslag over den toestand des rijks, door den minister van Binnenlandsche Zaken, graaf Montalivet, bij het Wetgevend Lichaam ingediend, werd o.a. gezegd:

„Inderdaad maakt Holland slechts een gedeelte van Frankrijk uit; dit land kan men beschrijven door te zeggen, dat het eene aanspoeling is van de Rijn, de Maas en de Schelde, dat is van de voornaamste hartaders van het Rijk. De nietigheid van zijne tollèn, de neiging zijner ambtenaren en de geest van deszelfs inwoners, die steeds naar den smokkelhandel met Engeland overhelst, zijn zooveel redenen die het tot een pligt gemaakt hebben hetzelfde den handel van de Rijn en Wezer te ontzeggen.”

Kort na dien met een schraal nieuw gevierden verjaardag kwam in Indië het bericht van Lodewijk Napoleons gedwongen aftreden, en van de inlijving van Nederland bij Frankrijk. Daendels was te zeer een bewonderaar van den keizer, dan dat hij dezen staatkundigen *coup* niet met welgevallen begroet zou hebben, en de bevolking van den O.-I. Archipel — vanzelf met uitzondering van de door de Engelschen veroverde Molukken — opgewekt tot eerbied en verknochtheid aan „notre auguste souverain.” Maar in den economischen toestand der kolonie bracht deze verandering van vlag geen verbetering. Frankrijk deed niet veel om zijn nieuw overzeesch wingewest tegen het dreigende Engelsche gevaar te beschermen; trouwens, daarvoor was het toen al te laat. Ook in den geldelijken nood, waarin de kolonie verkeerde, werd door de Fransche Regering niet voorzien. Zelf moest Daendels uit het moeras zien te komen, en hij deed dat op eene wijze, welke aan latere regeringen een ernstig servituut oplegde. N.I. door verkoop van Staatsdomeinen; zijne opvolgers zouden nog vrij wat moeite hebben om de uitgestrekte landerijen weder terug te koopen, welke deze landvoogd aan Chinezen en Europeesche speculanten verkwanseelde.

Echter, de nood der financiën liet weinig keuze, en Daendels was gewoon zichzelf te helpen. Het papiergeld en de creditbrieven overstroomden de kolonie. Producten waren er in overvloed, maar door de aanhoudende oorlogen en verwickelingen in Europa en Amerika was er geen gelegenheid om ze af te zetten. Evenmin waren er vaartuigen om ze te verschepen. Dit kapitaal aan koloniale producten was niet dood, maar tijdelijk waardeloos; ook tengevolge van Napoleons hardnekkig doorgevoerd Continentaal Stelsel. De „Bat. Kol. Courant” bevatte ruimschoots de bewijzen op welke manier de Gouverneur-Generaal in den onstanen geldnood wist te voorzien, en de fondsen te vinden om de regeringsmachine aan den gang te houden. Nu eens de aankondiging van den openbaren verkoop van Tangerangse landerijen, dan weer van eene transactie over zes peregelen in het regentschap Krawang, of van eene inschrijving voor den afstand van de landen Bezoeki en Panaroekan aan den meestbiedende. In eene missive aan den Raad van Indië ontvouwde Daendels zijne inzichten betreffende het gewest Probolinggo. Het gouvernement trok daarvan geene andere jaarlijksche inkomsten dan 2000 Spaansche matten aan recognitiëpenningen, 70 kojangs rijst en 140 Spaansche matten voor de pacht van vogelnestklippen. Er was ook nog eenige winst op koffie en djatihout, maar in die weinig gecultuurde streken vloeiden deze bronnen schraal. Een zoo uitgestrekt en van nature vruchtbaar regentschap kon, zoo meende Daendels, heel wat meer opbrengen indien het werd overgegeven aan de particuliere industrie. Zijne uitspraak, opvallend voor die dagen en leerzaam voor latere bestuurders, luidde:

Firma AUG. SAVELKOUL

Heerenkleeding naar Maat

Indische Uitrustingen

BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt geïllustreerden Catalogus

Dans-

Instituut

B. STERNFELD

Leerling v. h. Instituut Jacques Dalcroze
te GenèveKoningin Emmakade 133 Tel. M. 3348
'S-GRAVENHAGE

Onderwijs in

Modern Dansen

alsmede in

Klassiek,

Plastiek

en Rhytmische

Gymnastiek.

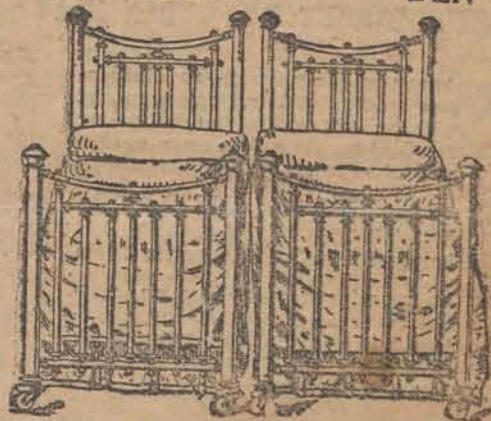
W. J. M. SIMONIS

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.

GROENMARKT 34, over de Prinsstraat.

TELEFOON H. 2120

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8¹/₂—12¹/₂ en van 2—6 uur.

Adverteeren doet verkoopen.

PIANOHANDEL

P. MOSTERT

Reinkenstraat 16

DEN HAAG

Vakkundig Stemmen en Repareeren

Gereedmaken voor de Tropen

N. LOEB - DEN HAAG

NOORDEINDE 109-111

KLEEDING EN MEUBILEERING

OP TERMIJNBETALING

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuifabriek

WALDORPSTRAAT 16-22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 %o gewaarborgd.

124

HESSELS & MAKS

Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel
Huis 1ste rang voor Luxe-
en Orthopaedisch Schoeisel naar maat

Protectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

ACADÉMIE DE DANSE MODERNE

N. DE PARMENTIER

BEZUIDENHOUT II DEN HAAG

Aanvang der privaat- en clublessen medio October. Desgewenscht worden ook lessen ten huize der families gegeven. Aan onze academie is voor dit seizoen verbonden

ANGÈLE SYDOW

Leerares v. h. Conservatorium R'dam

onder wier persoonlijke en artistieke leiding Privaat- en Clublessen in Rhythmische Gymnastiek Klassieke en Karakter Dansen worden gegeven.

Spreekuren dagelijks BEZUIDENHOUT II van 11-1, van 2-4 en van 6½-7½ uur. Prospectus op aanvraag.

DE GROOTSTE KEUZE GRAMOPHONES EN PLATEN Merk HIS MASTER'S VOICE bij WILLEM SPRENGER. PASSAGE 46. Agent der Gramophone Co. Ltd. DEN HAAG. STEEDS HET NIEUWSTE!! Tel 3778. STEEDS HET BESTE!

„Zoo zeker als de voorspoed te berekenen is waartoe dit regentschap door nijverheid en industrie te brengen is, even zoo ontwijfelbaar is het dat de tegenwoordige voet van beheering alle verwachting daartoe afsluit, zijnde het door de ondervinding bevestigd dat groote en wezenlijke verbeteringen in het vak van den landbouw alleen van een vrij en onbeperkt eigendom kunnen worden verwacht”.

Daendels wilde Probolinggo dus verkoopen, evenals reeds zoovele landerijen in de Bataviasche ommelanden verkocht waren. Doch dit was een landverkoop op groote schaal, waarvoor niet zoo licht een koper te vinden zou zijn. Zulke kapitalisten waren toen schaarsch in Indië; misschien ware door de splitsing in perceelen het doel eerder te bereiken. Doch bij de Chineesche kongsies zat nog geld. Er werd voor 't geheel een bod van 600.000 rijksd. zilver gedaan door den kapitein der Chineezen te Pasoeroean, Han Tik Ko. Daendels bracht het op een millioen, met concessie aan den koper om die som binnen tien jaren te voldoen. Daar hij het geld evenwel terstond behoefde, zoo gaf hij tot dat bedrag schuldbrieven uit (het bekende Probolinggo-papier) die zouden worden afgelost naar mate de afbetaling geschiedde.

Maar ook voor zichzelf speculeerde Daendels in landerijen; en, krachtens zijne hooge positie, speculeerde voordeel. De bijzonderheden van die transacties kwamen echter niet in de kolommen van een dagblad; *versteht sich!* Maar de wijze waarop hij het land *Buitenzorg* verkavelde en daarmee handel dreef, zou daarom toch wel ruchtbaar worden en een smet op zijne integriteit werpen. Hij bevooroordeelde zich bij die gelegenheid voor tonnen gouds ten koste van den Staat, en bewaarheidde daarmee het spreekwoord: „In eens andermans oor is te snijden als in een vilten hoed”.

Kort na zijn terugroeping kwam de *débâcle*. De Engelschen verschenen met een sterke vloot en een wel uitgerust landingsleger in 1811 vóór Batavia. De meest uit inlanders bestaande troepen, welke de generaal Janssens (die te voren reeds de Kaapkolonie aan de Engelschen verloren had) er tegenover kon stellen, waren geen portuur voor de flinke Britsche soldaten, noch hijzelf en de Fransche bevelhebber Jumel voor generaals als Gillespie en Auchmuty. Met den val van het geretrancheerde kamp te Meester Cornelis was het pleit eigenlijk al beslecht. Daarna volgde nog een korte campagne in Midden-Java, eindigend met de capitulatie van Salatiga. Janssens zelf werd als krijgsgevangene naar Engeland gezonden, de Britsche *Union Jack* werd op het Bataviasche stadhuus geheschen en Sir Thomas Stamford Raffles betrok als luitenant-gouverneur van Java en onderhoorigheden het paleis te Buitenzorg.

Engelsch werd nu de officieele taal des lands en een uitvloeisel daarvan was dat de *Bataviasche Koloniale Courant* herdoopt werd in *Java Government Gazette*. Het stelt eenigermate teleur, dat men in het werk van Levyssohn Norman, *De Britsche heerschappij over Java en Onderhoorigheden*, zoo weinig over deze verpoping van een Hollandsch in een Engelsch blad verneemt. Men leest daar alleen:

„Deze courant is voor de kennis der Engelsche administratie van luttel belang; zij is geheel berekend voor de eischen harer Engelsche lezers, die in de uitvoerige berigten van de gewichtige, snel afwisselende gebeurtenissen in Europa het meeste belang stelden. In het laatste jaar werden de kolommen dikwerf gevuld met eene uitgebreide polemiek over de historische waarde der vroegere Hollandsche schrijvers over Indië, waarin de jaloezy der twee Europeesche nationaliteiten duidelijk doorschemerde.

In zoover waren de Engelschen hierbij in 't voordeel, dat ze wijzen konden op een landvoogd, tevens verdienstelijk beoefenaar van de geschiedenis van Indië en die in zijne *History of Java* (dat echter eerst na Raffles' terugkeer in Engeland geschreven werd) een werk tot stand bracht, waartoe een Nederlandsche gouverneur-generaal zich nooit groe-

pen gevoelde. Tevens bracht de staatkundige ommekeer mede, dat het nieuwe Engelsche bestuur thans eene vrijheid van drukpers vergunde, welke door een autokraat als Daendels nooit was toegestaan. Als vurig Patriot en onder den invloed der Fransche revolutie-begrippen, had hij in zijn jonge jaren wel veel geredeneerd over *les droits de l'homme*, maar als koloniaal regent tapte hij uit een ander vaatje. En niet het minst de ingezetenen van Ned.-Indië hadden reden hem den IJzeren Maarschalk te heeten, waar zijne staatkundige tegenstanders in 't vaderland hem enkel een „glorieusen gek” genoemd hadden

S. KALFF.

Een nieuwe Stoomvaartverbinding.

Sinds eenigen tijd heeft de Ellerman en Bucknall Steamship Company, Ltd. een gemeenschappelijke dienst met Messr. Alfred Holt en Co. (Blue Funnel Line), de Norddeutscher Lloyd en de Hamburg Amerika Line van Rotterdam naar het verre Oosten, in welken dienst de Ellerman en Bucknall SS. Co. ook eenige harer fraaie en comfortabel ingerichte passagierschepen zal doen varen.

De havens, welke deze schepen zullen aandoen, zijn: Singapore, Hongkong, Shanghai, Kobé en Yokohama.

Het spreekt natuurlijk vanzelf, dat deze dienst een goede gelegenheid biedt voor passagiers naar Ned.-Indië en worden door-biljetten afgegeven via Singapore naar Java, Belawan-Deli en andere Ned. Indische bestemmingen.

Deze dienst zal officieel geopend worden met het s.s. „City of Simla”, hetwelk 4 Januari van Rotterdam vertrok, met een groot aantal passagiers.

Het gehalte van de voor dit stoomschip geboekte passagiers zal, evenals voor den oorlog, een zeer internationaal karakter dragen, daar toch, behalve vele Hollandsche, ook vele Duitsche families zich te Rotterdam zullen inschepen, terwijl te Londen, waar het schip alleen aanloopt om passagiers in te nemen, zich vele Engelsche en ook enkele passagiers van andere nationaliteit zullen inschepen, hetgeen de aantrekkelijkheid der reis ongetwijfeld voor velen zal verhoogen.

Wat bijzonderheden van het schip betreft, merken wij het volgende op: het schip is groot 10.500 ton en biedt ruimte aan voor 200 1ste en 60 2de kl. passagiers.

Alle hutten hebben communicatie met de buitenlucht, zijn voorzien van electriche waaiers en van alle moderne comfort, terwijl een groot aantal eerste klas hutten koperen ledikanten hebben, in plaats van de gebruikelijke bedden. Een goed en comfortabel ingerichte kinderkamer, bars, verande-café en luxieus ingerichte dames- en heersensalons bieden rijkelijk gelegenheid tot afleiding gedurende de reis.

Een voldoende aantal stewards en stewardessen zijn voor bediening en assistentie der passagiers aanwezig. De aanwezigheid van een ervaren dokter verzekert goe le medische hulp indien gewenscht.

Het schip is verder voorzien van marconi-installatie en alle moderne inrichtingen voor de veiligheid der passagiers.

Het lijdt dan ook geen twijfel of de E. & B. S. S. Co. zal zich ook op dit nieuwe traject spoedig dezelfde goede reputatie veroveren, die haar diensten op Engelsch Indië bij het reizend publiek genieten.

De passageprijzen naar Batavia en Belawan-Deli bedragen £ 108 eerste klasse en £ 80 tweede klasse.

Het ss. „City of Simla” is, zooals gezegd, 4 Januari van Rotterdam vertrokken en wordt 4 Februari te Singapore verwacht.

Genua en Marseille

Geregeelde Koeriersdiensten. voor passagiers.

REISBUREAU LINDEMAN. 37

's-Gravenhage

Arnhem

Groningen

Utrecht

Het beste Engelsche Rijwiel de Rutge-Whitworth
Het beste Hollandsche Rijwiel de Hima
Vertegenwoordigers voor DEN HAAG
Fa TIMMERMAN & Co.
Tasmanstraat 147 Pletterijstraat 170
Telefoon H. 7356 134 Telefoon H. 3742

Adverteeren doet verkoopen.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A. TEL. 4782. DEN HAAG.

Perzoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Christendom en Islam in de Vorstenlanden.

In den loop zijner voordracht over de culturele en politieke beteekenis van het Christendom in Indië, deelde dr. Van Andel mede, dat de resident Van Wijk indertijd moest verklaren, dat zijn vrees, als zou het toelaten van de christelijke zending in de Vorstenlanden noodzakelijkerwijs onder de Inlandsche bevolking een reactie wekken in den vorm van fanatisch-mohamedaansche uitingen, niet in 't minst was bewaarheid; hij had niet de geringste reactie op het zendingswerk in Soerakarta kunnen bespeuren.

De *Sum. Post* is in de gelegenheid geweest om dit verschijnsel nader met dr. Van Andel te bespreken en schrijft o.m.: De Indische regering heeft de Vorstenlanden op Java immer als de zwakke plek in ons bestuur over den Indischen Archipel beschouwd. Om tweeërlei reden: Ten eerste wijst de geschiedenis de Vorstenlanden aan als de plaats van waaruit ooit een ernstig verzet tegen ons bestuur emanerde; en ten tweede is voornamelijk Solo steeds beschouwd als het brandpunt van het Javaansch Mohammedanisme. Dit inzicht heeft het Indisch beleid ten opzichte der Vorstenlanden een politiek doen aannemen, waarbij ten eerste de invloeden der bestaande Vorstenhuizen tegen elkander werden uitgespeeld, ten tweede de zelfbesturen zooveel mogelijk werden ontzien, zodat de Vorstenlanden steeds werden uitgezonderd van politieke en sociale maatregelen, ingevoerd voor de gebiedsdeelen onder rechtstreeks bestuur, en ten derde Soerakarta gesloten werd voor de Christelijke zending, ten einde prikkeling van het Mohammedanisme aldaar te voorkomen.

Schrijver heeft steeds geloofd, dat deze politiek, althans wat de laatste kwart-eeuw betreft, niet voldoende werd gerechtvaardigd door de feitelijke toestanden. En de historie schijnt hem gelijk te geven. Immers, in de latere jaren heeft de regering zonder zichtbaar bezwaar in de Vorstenlanden hervormingen kunnen invoeren, welke indruisten tegen de aloude feudale toestanden en begrippen; en de oude sultan van Djokja heeft zich teruggetrokken, beseffende, dat de oude tijd voorgoed voorbij was, niet tengevolge van aanmatiging onzerzijds, doch wegens de zich bewustwording van het inheemsche volk zelve! De feiten van den dag, zooals dr. Van Andel die aan het blad mededeelde, stellen den resident Van Wijk met zijne verklaring in 't gelijk.

Dr. Scheurer nestelde zich in 1895—1896 in Soerakarta, met de bedoeling te Solo een zendingshospitaal te stichten. De bovengeschetste regeringspolitiek belette hem dit, met het gevolg, dat dr. Scheurer zich naar Djokja verplaatste en daar het Petronella-ziekenhuis stichtte.

Nadat Soerakarta niet meer voor de zending gesloten was, vestigde zich er dr. Van Andel als missionair-predikant. Thans zijn er circa 500 Christen-Javanen. Onder de bevolking zijn door een tiental colporteurs meer dan 125.000 boeken verspreid. De zending heeft te Solo een Hollandsch-Inlandsche school opgericht, die door kinderen van prijaji's en hadji's, door kinderen van Mohammedanen dus, wordt bezocht. En thans houdt de zending er zich bezig met de stichting van een Christelijke meisjesschool met daaraan verbonden internaat.

Het verschijnsel, dat Mohammedanen hunne kinderen zonder eenig godsdienstig bezwaar toevertrouwen aan Christelijk onderwijs en zelfs aan een Christelijk internaat, gaf schrijver aanleiding om het gesprek te brengen op de eigenlijke individuele waarde van de bekeering van een Mohammedaan tot Christen. Het kenmerk toch van het Christendom is de ideale, persoonlijke, directe aanraking tusschen het individu en het Opperwezen. De godsdienst van het oude Israël was een volks-godsdienst, droeg een nationaal karakter. Jehova sprak door bemiddeling der uitgeverden dienaren,

zienaers en profeten tot het volk en gaf het volk zijne bevelen, opdrachten, lessen en waarschuwingen..... Vergader het volk voor de tent des Heeren en zeg: de heer spreekt tot zijn volk aldus:..... Het Christendom bracht daartegenover in de religie het individuele. De Christen zondert zich af in de binnenkamer om gemeenschap met zijn Schepper te zoeken. Het Mohammedanisme draagt in het hier bedoeld opzicht een tweeslachtig karakter. Zeer zeker stelt het enerzijds den belijder in directe aanraking met Allah door de voorgeschreven dagelijkse en bijzondere ceremoniën, doch tevens is het Mohammedanisme toch ook bij uitstek een nationale, een volksgodsdienst. Evenals bij het oude Israël, doordringt de Islam het geheele volksleven van Mohammedaansche volkeren. Volksleven en religie zijn ook daar één. Zoo is ook de ware beteekenis van den naam Sarikat Islam in Indië niet: vereeniging van Islamieten, doch: Nationaal Verbond. Kenschetsend voor het karakter van deze Sarikat Islam is ook immers geweest, dat dit verbond in zijn eerste ontstaan niet religieus, doch sociaal van aard was, en dat eerst later de voorgangers de Islam als religieuze band in dit verbond op den voorgrond schoven.

Waar dus het Mohammedanisme zich niet, als het Christendom, bepaaldelijk kenmerkt door de persoonlijke, directe gemeenschap tusschen het individu en zijn Schepper, heeft bij schr. altoos deze twijfel bestaan, dat de tot Christen bekeerde Mohammedaan uit hoofde van zijn aard, nimmer zal kunnen komen tot het zuiver Christen-gevoelen der individuele gemeenschap met God. Indien wij zouden mogen aannemen, dat er alzoo immer een principieel ethisch verschil zal blijven bestaan tusschen den Europeeschen en den Javaanschen Christen, zouden wij dan ook in dien zin de door dr. Van Andel in zijn voordracht geuite onderstelling moeten opvatten, dat het Westersche Christendom aan de Inlandsche bevolking zou kunnen worden gegeven in een Oostersch kleed? Schr. kon zich daarvan niet overtuigen door den korten duur van het onderhoud.

Wel echter zeide dr. Van Andel aan schr., om welke reden wellicht het individualistisch karakter van het Christendom kon worden aangevoeld, juist door den Javaan in de Vorstenlanden. In de Vorstenlanden toch is sterker dan in enig ander deel van onzen archipel het Hindoeïsme als ondergrond van den aangenomen Islam in wezen gebleven. In het land van den Borobodoer is de intellectuele Javaan in geest en ziel Hindoe gebleven. Het Hindoeïsme nu kent juist wel het zuiver individuele in de religie, immers krachtens zijn bespiegelenden, zijn wijsgeerigen aard. 't Kan zijn, dat juist deze Hindoesche levensbeschouwing den Javaanschen intellectueel in de Vorstenlanden nader doet staan tot het Christendom, dan wellicht tot enige andere religie; in allen geval, dat hij het religieus element in het Christendom, en dus de Christelijke zending, niet alleen kan waardeeren, doch ook ten volle respecteren zóó, dat hij zonder bezwaar de geestelijke leiding van zijn kind kan toevertrouwen aan de Christelijke school en een Christelijk internaat.

Dit zou dan tevens verklaren, waarom de traditionele opvatting van vroeger, als zou juist in de Vorstenlanden een propaganda voor het Christendom tot een gevaarlijke „reactie” moeten leiden — immers Soerakarta het „brandpunt” van het Mohammedanisme zijnde — een cardinale misvatting moet zijn geweest, wat dan ook door de practijk is bevestigd.

Wel is Solo vanouds en ook nu waarschijnlijk nog het brandpunt van het Javaansche nationale leven en zou dus kunnen zijn of worden het brandpunt van een Javaansch nationalistisch streven. In dit verband is dan ook weder opmerkelijk, dat de Sarikat Islam als „nationaal verbond” juist in Solo geboren werd.

Het eigenaardige verschil, tevens dan het misverstand van oudtijds, is dus dit: dat de stelling: de Christelijke propaganda in Indië houdt een politiek gevaar in, omdat zij botsen moet tegen een

..... Vereeniging voor Correspondentie-Onderwijs

Goedgekeurd bij Kon. Besl. 25-10-1912

Een **uitstekende** gelegenheid voor hen, die in Indië wonen en studeeren willen, biedt de **Vereen. voor Corr. Onderwijs**

Technische Cursussen: Ambachts, Zeevaartonderw., Werktuigkunde, Electro-Techniek, Bouwkunde, Teekenakten.

Handelskursussen: Boekhouden, Handelscorrespondentie, Schoonschrijven, Stenografie.

Talen: Moderne-, Oude-, Handelstalen, (Spaansch, Maleisch, enz.)

Wiskunde, Opleiding Examen, Ambachten en Beroepen, enz.

Opleiding akten L.O. Wiskunde, Boekhouden, Talen, Teekenen, Landbouwkunde.

Opleiding akten M.O. Wiskunde (K en Kv), Boekhouden (Kxii), Talen (Fransch, Duitsch, Engelsch), Teekenen (MA t/m Mx), Werktuigkunde (Kii), Zeevaarkunde (I), Schoonschrijven (N).

Honderden Geslaagden.

Adm.-Adres: Koninginneweg 177

AMSTERDAM - Tel. Z. 6560

Wist U

dat wij drukken het Tijdschrift
NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW

En ook

het bekende blad van Architect
ED. CUYPERS
HET HUIS OUD EN NIEUW

Dit bewijst

dat wij naast Handelsdrukwerk ook
eerste klas Kunstdruk kunnen ver-
vaardigen.

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen
HEULSTRAAT 13 naast „Boentan”
en NOORDEINDE 17a.

zijn steeds voorzien van het
NIEUWSTE op het gebied van

DAMESKLEEDING

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

N.V. Autogarage „CITO”

SCHENKWEG 7 - TEL. B. 804
'S-GRAVENHAGE

Luxe Verhuur-Auto's

Dans-Instituut NICK H. WISSE

Gediplomeerd Dansloeraar

PASSAGE 19 DEN HAAG

Club- en Privaatlessen
in de Moderne Dansen

Privaatlessen aan Heeren met medewerking van
Dame (assistentie).
Zulchtingen dagelijks van 2-4 en 7-10 uur.

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
 Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
LIFT.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Diners en Soupers.
ROUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

Hotel-Café-Restaurant
„Boschhek”
 Tel. B. 606 DEN HAAG

Modern ingericht Hotel
Centrale Verwarming
Warm- en Koudwaterleiding
Kegelbanen Tennisbanen
Garage met werkplaatsen

Dagelijks van 6 tot 10 uur
DINER.

Voor Hotelgasten en Bezoekers
 heeft „Boschhek” **Luxe Auto's**
 disponibel.

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
 POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
 uit de Plaatbakkerij „Zuid Holland”
 te Gouda.

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
 Garantie voor gave overkomst.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL
 Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
 Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw
 Piet Heinplein, Tel. 1587
 1588
 Bijkantoor: DEN HELDER,
 Hoofdgracht 37, Tel. 83.

religie, welke tevens is het nationaal volkskarakter, kon opgaan voor elk ander gebiedsdeel met Mohamedaanse bevolking in Indië, echter juist niet, of in de relatief geringste mate in de Java'sche Vorstenlanden.

Het uitgangspunt van het Indisch beleid ten aanzien der Vorstenlanden was verkeerd. Soerakarta is niet het brandpunt van het Mohammedanisme in Indië. De gewijde groote moskee in Demak (gouvernementsgebied), waarheen zich de bedevaarten der Javaansche Mohamedanen richten, is dit veel méér. Soerakarta is echter wél het brandpunt van het nationale leven der Inlandsche bevolking. Niet de Christelijke zending, doch het politiek Indisch beleid heeft met dit feit rekening te houden. Daarbij echter heeft het Indisch politiek — dat wil in onzen tijd zeggen: — sociaal beleid, de hulp en steun noodig van de politieke en sociale ontwikkeling van het volk. Eene regering, die hare daden niet juist dáárop richt, bouwt op zand! Wij hier hebben, als wij willen, grond onder de voeten. De motieven, welke den ouden sultan van Djokjakarta ertoe gebracht hebben zich terug te trekken in een afgelegen oord, dat nog aan zijn feodalistische opvattingen kan voldoen, hebben in Indië te weinig de aandacht getrokken. Het was, evenals het aftreden der Keizerlijke regering in China, een even wijze als merkwaardige pacifische Oostersche demonstratie van Schiller's woord: „Das Alte stürzt, es ändert sich die Zeit.”

Waarop onzerzijds de belofte moet worden verduard: Und neues Leben blüht aus den Ruinen.

N.V. Verbandstoffenfabriek voorh. de Cock.

Deze fabriek werd in 1919 opgezet, terwijl in 1920 een complete up to date installatie in Europa werd aangekocht, welke thans in bedrijf is gesteld. Een verbandstoffen-industrie is voor Java geheel nieuw, en is het niet in hooge mate verblijdend, dat zelfs in deze tijden van malaise het particulier initiatief niet tegen kosten en bezwaren opziet, om een nieuwe industrie in te voeren op Java, waar zoozeer het gemis van die fabricage werd gevoeld? Het ingevoerde, dure buitenlandsche artikel is nu overbodig geworden, daar er in Indië zelf een artikel wordt geproduceerd, dat in kwaliteit zeker niet bij het geïmporteerde achterstaat. De Java-Bode hoopt, dat door hospitalen en medici de „home made” verbandmiddelen allerwege zullen worden aangewend.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het lot van den Javaanschen werknemer.

De heer Soerat Hardomartjo wijst in de „Sinar Hindia” van 3 October 1921 nogmaals op het aantal Javaansche veroordeelden, dat in de gevangnissen te Klaten en Soerakarta is opgenomen ter zake van actie, als zouden zij haat en tweedracht hebben gezaaid tusschen de verschillende volksgroepen in Ned.-Indië, doch welke handelingen feitelijk niets anders zouden zijn geweest dan dat in het belang van den werknemer tegen onrechtvaardigheden en onbillijkheden van de zijde van den werkgever zoude zijn opgekomen.

Niettemin acht hij het zijn plicht te blijven volharden in die houding en dat is de reden, waarom hij in gemeld blad twee nieuwe willekeurigheden ten aanzien van Javaansche werknemers vermeldt, daarbij het oordeel overlatende aan de lezers zelf.

Het is algemeen bekend, zegt de schrijver, dat het bestaan van den Indischen werknemer in geheel Ned.-Indië ongunstig is, tengevolge van de gering-schatting van den Europeaan, die hem niet als een mensch met menselijke eigenschappen en gevoelens beschouwt, die vindt dat hij geen brood met boter behoeft te eten, doch zich maar tevreden moet stellen met aardvruchten en groenten.

De Europeaan ziet in hem geen wezen dat pijn gevoelt als men hem kwetst of bij wien haat kan opkomen wanneer hij wordt beledigd, doch meer een individu, waarmee men naar goetvinden kan handelen.

Hongerlijden, beledigingen ontvangen, blootstaan aan lichamelijke kastijdingen, is zoo ongeveer het maatschappelijk bestaan van den Javaanschen werknemer, als slaaf van het slechte kapitaal, dat zich als al-machtig beschouwt en dat, als het den werknemer niet behoorlijk verzorgt, zelf de onrust in het leven roept.

De schrijver zal daarover niet uitwijken, waar hij den beschreven toestand als voldoende bekend veronderstelt, doch zich thans liever bepalen tot de feiten, die onlangs op de suikerfabriek Wijoro in het Djocjasche hebben plaats gehad.

Daar waren twee werknemers, met name Karijoradjo en Sali, die in opdracht hadden suikerriet te snijden.

De overeenkomst was, dat voor één latji (larik) 3½ cent zou worden betaald, hetgeen het gewone loon is voor het snijden.

Toen beide lieden gedurende eenige dagen de opgedragen taak hadden uitgevoerd, werd hun door den opziener aangezegd, dat zij slechts 3 cent per larik konden ontvangen, om reden de kwaliteit van het suikerriet te mager (koeroes) was.

Aangezien in de overeenkomst van de kwaliteit van het suikerriet geen sprake was, weigerden de beide werknemers dat loon te ontvangen.

Ten kantore van de fabriek geroepen, volhardden zij in hunne weigering, terwijl, in overeenstemming met de verzamelde mandoers, het loon van 3 cent werd gehandhaafd.

Dit gaf echter geen verandering in de houding van de werknemers en toen de eene tot de andere zeide: „Belanda rewel ini”, begon de opziener in de allervuilste taal te schelden en met een revolver te dreigen, met het gevolg, dat de werknemers de vlucht namen.

Zij werden evenwel door een der mandoers gevat en door den opziener met een draaghout geslagen, waarna de overeengekomen 3½ cent werden uitbetaald.

Tengevolge van het ondergane leed, waren de werknemers echter onverschillig geworden, gingen zonder het loon mede te nemen naar hunne woning in het dorp en dienden eene aanklacht in bij het districtshoofd van Basren, met het gevolg, dat zij op den 28en Juli 1921 voor het Landgerecht moesten verschijnen.

Zij konden na het onderzoek huiswaarts keeren, doch vernamen geen beslissing; alleen hoorden zij later, dat aan den opziener een boete van f 5, wegens mishandeling, was opgelegd en dat deze zich had verweerd met de verklaring, dat de werknemers hadden gescholden, zoodat dus provocatie van hunne zijde had plaats gehad, zoodat door de mandoers werd bevestigd.

Den 29en September 1921 werd hun aangezegd, dat, als zij het snijloon wenschten te ontvangen, zij zich konden vervoegen ten politiekantore, waaraan werd voldaan, omdat zij honger hadden, dit loon door eigen werkkraacht was verdiend en hun rechtmatig toekwam.

Hunne gevoelens waren echter allesbehalve vriendelijk, zegt de schrijver, want niet alleen dat zij inferieur waren behandeld en lang op hun geld hadden moeten wachten, hadden zij, wegens het heen en weergaan naar de hoofdplaats, ook nog veel tijd verloren, waarin zij hadden kunnen werken en geld verdienen.

Tel. Interc. H 447.

Hotel de Bellevue
 Bezuidenhout 15
 's-GRAVENHAGE

Een andere verwickeling had plaats op de fabriek Demakidjo.

Twee werknemers dier fabriek hadden een lichamelijke kastijding ontvangen van een Europeeschen employé, met het gevolg dat een 23-tal landgenooten van de werknemers samenscholden en dien employé toetakelden.

Van de zijde van den administrateur had een onderzoek plaats en erkenden de twee geslagen Javaanen laatstgemelde daad te hebben gepleegd.

Zij werden uit den dienst ontslagen en toen slo ten de 23 anderen zich daarbij aan, tenzij de ontslagen wederom in dienst werden genomen, doch dit leidde tot geen resultaat, terwijl de employé van

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
 Salon de Rafraichissements
 NOORDEINDE 44 DEN HAAG

Tel. 1187 **MAISON VAN RIJN** Meermalen
Marnix BEKROOND
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Dinners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Afdeeling INDISCHE KEUKEN

Uitzending van alle gewenschte Indische Schotels, bereid door speciaal geëngageerd vakkundig personeel,

Indische Menu's: f 2.- en f 3.- p. p.

Thuisbezorgd in verwarmde verzegelde Bussen.

de zaak geen werk maakte, aangezien hij zelf wel wist, dat hij de aanleidende oorzaak tot het conflict was geweest.

Zoo gaat het nu altijd op de suikerfabrieken, zegt de schrijver, omdat men van de zijde van het beheer geen consideratie heeft met den werkmans, hetgeen tot onrust aanleiding moet geven waaraan de Sarikat Islam echter geen schuld heeft.

Men moet zich er dan ook niet over verwonderen als de partij van den fabrieksbond, met eene zooveel betere organisatie, den inlandschen werkmans bijstaat en diens hejegening niet zoo maar op haar beloop wensch te laten.

Het is voor gezaghebbenden goed een en ander te overwegen en geen beschuldiging te werpen op de Javaansche volksleiders, wanneer bestaande ontwikkelingen zich op ongewenschte wijze ontwikkelen.

Beter is het te onderzoeken welke partij aanleiding geeft tot het ontstaan van die ontwikkelingen.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Eenige wenschen van de Chineezers ter Westkust van Sumatra.

Op Zaterdag 20 Augustus 1921 heeft ter hoofdplaats Padang (Westkust van Sumatra), blijkens het bericht, voorkomende in de „Sinar Sumatra“ van den 26en dier maand, eene combinatie-vergadering plaats gehad van de vertegenwoordigers der daar ter plaatse aanwezige Chineseche vereenigingen, welke ten doel had eenige onderwerpen, waarbij Chineseche belanger en wenschen betrokken waren, te bespreken.

Op deze vergadering, welke in de sociëteit „Kheng Seng Tong“ te Pondok, onder leiding van het bestuur der sociëteit werd gehouden, waren de navolgende Chineseche vereenigingen vertegenwoordigd:

1. Hok Tek Tong;
2. Heng Beng Tong;
3. Tjong Hoa Hwe Koan;
4. Kong Tong Hwe Koan;
5. Kim Lan Tong;
6. Kheng Seng Tong;
7. Hian Hian Tong;
8. Ho Hoat Hwe Koan;
9. Hong San Sia;
10. Dji Wie Seng Ho;
11. Liong Se Tong;
12. Kie Long Tong;
13. Gian Hong Tie;
14. Jan Leng Tong;
15. Eng Tjoan Tong;
16. Poe Soe Tong;
17. Lam An Hwe Koan;
18. Nam Poen Tong;
19. Soen Gieng;
20. Soe Tie Tong. *)

De onderwerpen, welke ter sprake werden gebracht, waren:

- 1°. Het doodschieten van een paar Chineseche koelies in de mijn te Boekit Asam (Moeara Enim, residentie Palembang);
- 2°. de toelating van Chineseche kinderen tot de Hollandsch-Chineesche school, welke, zooals die thans is, het Chineesch publiek niet bevredigt;
- 3°. het stichten van een fonds ten behoeve van de journalisten.

De beslissingen, welke op deze onderwerpen werden genomen, waren respectievelijk als volgt:

- 1°. werd besloten tot het indienen van een rekest aan het Chineesch consulaat te Padang, opdat dit ter kennis van hooger autoriteit zou brengen de bestaande ontstemming bij de Chineezers van Padang, meer met betrekking tot het gebeurde met de Chineseche koelies in de mijn te Boekit Asam en met verzoek het wel daarheen te willen leiden dat de daders werden gestraft, dat de familieleden van de

*) Uit deze opgave blijkt, dat het Chineesche vereenigingsleven ter hoofdplaats Padang vrij aanzienlijk is.

verslagenen geldelijk schadeloos werden gesteld, evenals zij, die bij de gebeurtenis waren gekwetst;

2°. tot het indienen van een rekest aan den resident van Padang, waarin gevraagd werd:

1°. Eene andere regeling dan de bestaande in het leven te roepen voor de toelating van Chineseche kinderen op de Hollandsch-Chineesche school;

2°. een persoon van Chineseche nationaliteit te benoemen in de plaatselijke schoolcommissie, die voor de belangen van de Chineezers te Padang kan optreden;

3°. tot het stichten van een journalistenfonds, met het doel de Chineseche medewerkers aan de plaatselijke nieuwspapieren zoo noodig geldelijk te steunen, zoodra zij bij de uitoefening van hun werk in moeilijkheden geraken, dan wel aan willekeur van andere zijde blootstaan.

Alle bovengenoemde vereenigingen zullen steun verleen in den vorm van periodieke geldelijke bijdragen, die beheerd zullen worden door een comité van 7 leden, welke personen zullen worden aangewezen door de vereenigingen, genoemd onder nos. 1, 2, 3, 4, 5, 6 en 8.

Geheim traktaat tusschen China en Japan.

Volgens mededeeling, voorkomende in de „Sinar Sumatra“ van 26 September 1921, kwam de heer Tjoe Tsi Chun in den middag van 1 Augustus te voren te Yokohama aan.

Hij was vergezeld van zijne dochters en eenige ambtenaren en werd aan de landingsplaats verwelkomd door de leden van de Chineseche centrale vereeniging ter plaatse.

Het schijnt, dat de Chineseche gezant in Japan van die overeenkomst al het een en ander afwist, aangezien hij te voren bekend had laten maken, dat de heer Tjoe Tsi Chun den 5en Augustus 1921 per stoomschip Russian Queen zou aankomen.

Deze vervroeging van de aankomst had tot gevolg, dat de reizigers op hun gemak en zonder eerbetoon te Yokohama aan wal konden gaan en hunne reis naar Tokio konden voortzetten.

Door de Japansche politie waren echter politie-maatregelen genomen en wist de Japansche Regeering dus blijkbaar alles van het bezoek af.

In den middag van 2 Augustus 1921 had in haast eene conferentie plaats ten huize van den Japanschen Minister-President, waar vele grootwaardigheidsbekleders en tal van toonaangevende personen aanwezig waren.

Wat er in die vergadering is besproken is niet bekend geworden, doch wel weet men te vertellen, dat in het Chineseche gezantschapgebouw ook eene conferentie heeft plaats gehad onder leiding van den heer Tjoe Tsi Chun en dat beide partijen met elkander de zaken hebben kunnen bespreken.

De bestaande onzekerheid was voor de Chineseche centrale vereeniging te Tokio aanleiding om een afgevaardigde naar het Chineseche gezantschap te zenden en eene ontmoeting met den heer Tjoe Tsi Chun aan te vragen, doch een honderdtal leden der vereeniging hadden zich inmiddels reeds verzameld voor het gezantschapgebouw en eischen toelating, met het gevolg dat het gezantschapspersoneel zich met de manifesteerenden moest verstaan en de Japansche politie er bij te pas moest komen.

De heer Tjoe Tsi Chun heeft zich op tactvolle wijze uit deze ontwikkelingen kunnen redden, doch dit nam niet weg dat bijzonder veel door de Chineezers werd gesproken over een geheim traktaat dat tusschen China en Japan zou zijn gesloten.

Wel is waar is daaraan geen openbaarheid gegeven en is de inhoud er van derhalve niet officieel bekend, doch zoo ten naastenbij zou, volgens de meening van de menigte, de regeling in hoofdzaak hierop neerkomen:

- 1°. dat de haven van Kiawehow zonder eenige conditie aan China wordt teruggegeven;
- 2°. de Engelsche, Amerikaansche en andere vreemde concessies worden ingetrokken, zoodmede het recht op eigen rechtspraak;
- 3°. dat Japan voor de Chineseche bestuurskosten 60 miljoen yen jaarlijks betaalt;

Grand Hotel Restaurant „ALLARD“

Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692

Alle Kamers zijn voorzien van Koud- en Warmwateraanleg.

Huis van den 1sten Rang

Grand Hotel Restaurant „Central“

In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK

N.V. Brood- en Beschuifabriek
„DE OUDE VETTE HEN“
DEN HAAG
bij het Stadhuis

Alle soorten Brood, Beschuif, Banket, enz.

Lunchroom - Tea-Concert

GRAND HOTEL COOMANS

ROTTERDAM - HOOFDSTEEG

Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.

Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.

De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.

De Directeur H. HOLTHAUSEN

Z H B
ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ
DEN HAAG
Bijkantoren te AMSTERDAM, BANDOENG, BATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL, LONDEN, PARIJS

Vraagt de alom bekende

Z. H. B. Bieren

Z H B

BREDA Bredasche Luxebroodfabriek BREDA
Telefoon No. 72 **F. 't SAS** Langs Brugstr. 10
Hofleverancier
beveelt zich beleefd aan voor de levering van alle soorten
BROOD, BESCHUIT, LUXEBROOD, BANKET, ONTBIJTKOEK, KOEKJES, enz.
Alles eigen fabriekaart en van de beste grondstoffen vervaardigd.

Fabrik van **FORNUIZEN** met toebehooren voor Hotels, Restaurants, Gestichten, enz.
SCHEVENINGEN
Fa P. J. MEIJIS & ZONN Wassenaarstraat 1, 3, 5, Hofleveranciers
Telef. Intero. 954

Nederlandsch Indische Escompto Maatschappij
Opgericht in 1857

Kapitaal f 50.000.000.—
waarvan geplaatst en
volgestort f 47.000.000.—
Reserve f 11.000.000.—

Hoofdkantoor te BATAVIA.
Agentschappen in de voornaamste plaatsen van
Nederlandsch-Indië, te AMSTERDAM en te
'S-GRAVENHAGE,
Lange Vijverberg 13.

Het Agentschap te 's-GRAVENHAGE
belast zich met alle Bankzaken, alsmede
met aan- en verkoop van Effecten.
Neemt gelden à deposito en in rekening-
courant tegen rentevergoeding.

Safe-Deposit.
Open en Gesloten Bewaarneming.

Commanditaire Bankvereniging
VISSER & Co.,
Noordeinde 167 DEN HAAG Tel. H. 6831

Verricht alle Bankzaken
Administratie van Vermogens
Hypotheken Assurantiën Spaarkassen

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING
OPGERICHT 1873. UTRECHT
Kromme Nieuwe Gracht 20

Behandelt alle Bankzaken.
Verhuurt loketten in hare Brand- en
Inbraakvrije bewaarkluis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW
W. RIJCKEN Gen. 211

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal f 75.000.000.—
Reserve f 35.000.000.—

ROTTERDAM	AMSTERDAM	's-GRAVENHAGE
Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel		Bezuidenhout
Delftshaven	ZAANDAM	Kneuterdijk
Feijenoord		NAALDWIJK
SCHIEDAM		RIJSWIJK
VLAARDINGEN		SCHEVENINGEN

Deposito's
Cheque-Rekeningen m. rente-vergoeding
Handelscredieten
Voorschotten in Rekening-Courant
Gelegenheid tot Open- en Gesloten
Bewaargaving.
SAFE-DEPOSIT

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Bombay, Calcutta,
Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Kobe, Makas-
sar, Medan, Menado, Palembang, Pekalongan,
Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore,
Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 55.000.000.— Reserven f 47.750.000.—

4°. dat Japan de gelden voor den aanleg van den Tjoengtoeng-spoorweg verstrekt en het recht heeft in China de beschikbare terreinen te ontginnen en de inkomsten te beheeren.

Met deze regeling zou de heer Tjioe Tsi Chun naar Peking zijn vertrokken, ten einde te trachten de goedkeuring te verkrijgen van de Chineesche centrale regeering.

LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Post.

Den 3en December is te Bandoeng De Indische Post geboren, een weekblad op groen papier, waarvan het eerste nummer 28 bladzijden heeft. Jhr. Jan Feith is er de bestuurder in Indië van, Mr. Plemp van Duiveland is hoofdredacteur in Nederland: men ziet hem onder den titel bezig met telefoneeren!

Het weekblad heeft uiterlijk gelijkenis met het Haagsche proefnummer, dat nu reeds een half jaar oud is, al is de kleur anders. Het brengt een verhaal van Louis Couperus, „Het laatste Venijn“, dat Chris Kras heeft geïllustreerd, m. a. w. de op zoovele markten zich thuis voellende hoofdreacteur. Van Mr. Treub is er een economisch artikel. Van P. Kloppers een „lied van de week“. Feith schreef er o.m. een „open brief aan Couperus“ in, met wien hij de zereis heeft gemaakt. Verder noemen we nog: Het ontstaan van den klapper. — Kinderen in Indië.

Koloniaal Tijdschrift.

Prof. Mr. C. van Vollenhoven opent de Jan.-afl. met eene bijdrage: De uitslag van het koloniale grondwetsdebat, waarbij de schr. tot de volgende conclusie komt:

„Weegt men voor Oost- en West-Indië het goede en het kwade van den hier besproken uitslag tegen elkaar af, dan overweegt het goede. Erkend is het beginsel van regeering van overzeesch gebied door overheden in dat overzeesch gebied zelf; 's konings wetgevende macht is teruggedrongen tot wat de wet hem uitdrukkelijk wensch op te dragen; de overzeesche gebieden hebben zekerheid, dat hun vertegenwoordigend lichaam zal worden gehoord op wetsontwerpen, naast de belofte, dat het gehoord zal worden op ontwerpen van algemeene maatregelen van bestuur; de belofte is gegeven, dat de bevolking ruim zeggenschap zal krijgen in de samenstelling van haar regeerorganen; ruim baan is gemaakt voor nieuwe regeeringsreglementen, die geen „regeerings“-reglementen, maar ordening van volksbelangen zullen zijn; en de termen uit het exploitatietijdperk zijn uit de grondwet weggenomen. Voor Oost- en West-Indië is het dan ook te hopen, dat de grondwetsherziening niet strandt.“

Nu Nederlandsch-Indië aan den vooravond staat van eene ingrijpende bestuurshervorming, waarvoor de grondslag gelegd wordt in het in October j.l. door de Tweede Kamer der Staten-Generaal reeds aangenomen wetsontwerp-De Graaff tot wijziging van het Regeeringsreglement, doch waarvan het eigenlijke wezen e.g. zal worden neergelegd in de uitvoeringsvoorschriften, kwam het Prof. D. G. Stibbe nuttig voor, de aandacht te vestigen op dergelijke, in 1921 voor Britsch-Indië vastgestelde bepalingen. Deze bijdrage is getiteld: Eenige uitvoeringsvoorschriften van de jongste wet ter hervorming van het Bestuur in Ned.-Indië.

Het volgende artikel draagt het opschrift: De particuliere landerijen in de residentie Batavia, door L. van der Hoek (voordracht gehouden voor de Ned.-Indische Bestuursakademie op 27 Mei 1921). Aan het slot zegt schr., dat terugkoop van alle particuliere landen plicht der Regeering is; de bevolking is er zeer mee ingenomen en rekent er op dat daarmee gestadig zal worden voortgegaan.

„Het einde van den Java-controleur“, is de titel van een opstel van den hr. B. J. Suermondt, hem in de pen gegeven naar aanleiding der „radelooze circulaire“ van den Directeur Binnenl. Best., welke handelt over de positie van den controleur in het zoogenaamde ontvoogde gebied van Java.

De hr. D. W. N. de Boer schrijft „Een en ander over de toekomst en de uitzwerming der Bataks“, d.w.z. voor zoover de afstammelingen betreft van Goeroe Manimboek Loet. Aan het slot vindt schr. gelegenheid er op te wijzen hoe weinig er nog gedaan is aan vertaling van de zgn. wichel- of tooverboeken („poestaka“) der Bataks.

De hr. S. Kalfz artikel op de hem eigen, onderhoudende wijze over den bekenden Amsterdamschen burgemeester, bewindhebber der Oost-Indische Compagnie, Nicolaas Witsen. Naar aanleiding van een beschouwing in de N. R. Ct. (van 7 Dec. Ao. Po.) „De zonde van Karangasem“, schrijft de hr. Gonggrif Sr. over hetzelfde onderwerp. Hij is het met dat blad eens en vindt het niet verschillende ambtenaren, die op Bali gediend hebben, onnooig en verkeerd dat de Regeering van dit indirect bestuurd landschap een direct bestuurd regentschap gaat maken.

Verder bevat dit Nr. de gewone rubrieken: Kroniek, door

TAAMS & KEYSER
Bankstraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.
Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.
Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

Bank-Associatie
Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.
Kapitaal en Reserves f 19.500.000.— 25 Kantoren

B. B. — Vreemde Koloniën, door S. en G. Sr. — Economische kroniek, door G. — Koloniale literatuur, door G. S. en J. Th. P. B.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap. Jan. 1922.

Dr. G. L. L. Kemmerling, die sedert het jaar 1918 belast is met de leiding van het vulkanologisch onderzoek in Oost-Indië, schrijft eene verhandeling (verduidelijkt door kaarten en platen) over hetgeen op dit gebied in de laatste jaren aldaar werd verricht. Aan de hand van Dr. K. brengen we enkele aardbevingen en uitbarstingen in herinnering, welke doen zien dat de natuurkrachten in den Indischen Archipel nog lang niet tot rust zijn gekomen en de wetenschappelijke bestudeering der vulkanen geen overdaad is. 14 Maart 1913: De aardbeving van Sangir. Mei 1913: De uitbarsting van den Goenoeng Raoeng. 26 Juni 1914: De aardbeving van Benkoelen. 10 Sept. 1916: De aardbeving van Maos. 21 Jan. 1917: De aardbeving van Bali (waarbij 1358 slachtoffers vielen). Febr. 1917: De verhoogde werking van den Kawah Idjen. 18—20 Juli 1918: De vorming van den Goeoenggoengprop. 19—20 Mei 1919: De uitbarsting van den G. Keloet (ruim 5500 slachtoffers). Aug. 1920: De hernieuwde werking van den G. Keloet.

Als tweede artikel bevat deze afl. het eerste verslag der wetenschappelijke Boeroe-expeditie (met schetskaart). A. Geologisch onderzoek, door Dr. G. Henny. B. Biologisch onderzoek, door L. J. Toxopeus.

In de rubriek Mededeelingen bijzonderheden van Prof. J. C. van Eerde over den volksnaam Bodha in Nederlandsch-Indië. De schr. bestrijdt de meening van hen die beweren dat Bodha verband houdt met Boeddha; hij komt tot de slotsom, dat de benaming Bodha als volksnaam in den Indischen Archipel afkomstig is van de Mohamedanen die daarmede „Heiden“ bedoelden.

De Indische Gids.

In de Jan.-afl. schrijft „Ambtenaar“ over „het zeer bedenkelijk tekort aan landsdienaren in Ned.-Indië.“

De hr. J. F. C. Nienhuis, Chef van het Gevangeniswezen in Ned.-Indië, geeft het eerste gedeelte van een overzicht van het „Report of the Indian Jails Committee 1919—20“. Hij vangt aan:

„Bij het doorlezen van het hieronder volgend „Overzicht“ zal hij, die van nabij bekend is met het gevangeniswezen in Nederlandsch-Indië, moeten toegeven dat, al zijn sommige maatregelen voor overneming ongeschikt of overbodig, veel van hetgeen door de commissie in overweging wordt gegeven ook voor Nederlandsch-Indië zeer heilzaam zoude zijn, doch tevens zal het hem niet zijn ontgaan, dat tal van maatregelen, die de commissie voor Britsch-Indië bepaald noodig acht en met klem aanbeveelt, in Nederlandsch-Indië reeds zijn ingevoerd. Al blijft er nog veel te doen, al is de achterstand in gevangenisbouw nog bij lange niet ingehaald en dientengevolge de overbevolking in vele gevangnissen nijpend, toch kan het gevangeniswezen in Nederlandsch-Indië, in het bijzonder wat de wijze van tewerkstelling der gestraften betreft, een vergelijking met het gevangeniswezen in Britsch-Indië zeer goed doorstaan.“

Pieter Erberfelt, zoon van een Bataviaasch burger hij een Inlandsche vrouw, smeedde in 1721 een complot om alle Europeanen uit den weg te ruimen en zich zelf aan het hoofd der stad Batavia te plaatsen. Zijn toelag mislukte en hij werd den 14en April 1722 met 18 zijner aanhangers ter dood gebracht. Zijn huis werd gesloopt en nog heden ten dage vindt men op de plek waar het gestaan heeft in een hoogen witten tuinmuur een ingemetseld zerk (waarboven een doodshoofd), waarop gebeiteld is: „Uit een verfoeylyke Gedagtenisse tegen den gestraften Landverraader Pieter Erberfelt sal niemand vermoogen te deesser plaaste te bouwen, timmeren, metselen, ofte planten, nu often Eeningen Dage.“

In deze maand is het tweehonderd jaar geleden dat het rechtsgeding tegen Erberfelt begon, wat voor den hr. P. J. Zürcher aanleiding is in den Ind. Gids over hem te schrijven.

Overigens bevat de afl. de gewone maandelijksche rubrieken, met uitzondering van het Oost- en West-Indische literatuur-overzicht.

Economisch Statistische Berichten.

Het jongste Nr. bevat een artikel van den hr. W. de Cock Buning, die in opdracht van de Nederlandsche regeering een viertal maanden in Scandinavië heeft vertoefd, om bij wijze van proef, als handelscommissaris inlichtingen te verstrekken betreffende handel, landbouw en industrie van Ned.-Indië. Schr. acht het in verband met het besluit van de Indische regeering om voorloopig geen handelscommissarissen te benoemen, niet onwettig zijn in Scandinavië opgedane ervaring te publiceeren en, waar zoewel in Nederland als in Indië groot meeningsverschil heerscht ten aanzien van de taak en het nut van handelsattachés of commissarissen, hoopt hij daarmee bij te dragen tot een praktische oplossing van het vraagstuk en een zuiverder beoordeeling daarvan in handelskringen.

Oranjebank
Noordeinde 39 - DEN HAAG - Telef. H. 3407.
Handelscredieten, Rekening-Courant,
Deposito's Incasso's,
Spaarbankboekjes rentende 4 pCt.

ONDERLINGE LEVENSVZERKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

213

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de O. L. v. E. H.

De West-Indische Gids.

Inhoud der Jan.-afl. Admiraal Pedro Louis Brion. 1821 — 27 September — 1921, door P. A. Euwens (slot). — Door de modder naar Coronie, door G. J. Staal. — Storm van 's-Gravenhage. Voordracht, door J. A. J. de Villiers. — Staat van den uitvoer van balata, uit Suriname, Britsch-Guyana Cayenne en Venezuela in de jaren 1863 t/m. 1919. — Bibliographie.

Een rechtszaak en Max Havelaar.

In het Jan.-Nr. van Vragen des Tijds haalt de hr. J. B. Meerkerk, onder dit opschrift, nog eens de oude en veel besproken geschiedenis van Douwes Dekker's kastekort te Natal op. Schr. neemt hierbij stelling tegen Prof. Dr. J. Prinsen J.Lzn., die voor de nieuwe uitgave van „Max Havelaar” in 1920 de voorrede heeft geschreven.

De Indische Mercur.

No. 1. Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. No. 7. Eerste stuk. De aetherische oliën leverende planten van Ned. Oost-Indië en de bereiding van haar oliën, door Dr. A. W. K. de Jong. — Verslag van de militaire exploratie van Ned. Nieuw-Guinea 1907—1915, besproken door L. F. de Beaufort. — Mededeelingen van den Rijksvoorlichtingsdienst ten behoeve van den rubberhandel en de rubbernijverheid te Delft, 3e Serie. — De wereldsituatie van thee. Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen. Enz. — Van de afd. Handelsmuseum v. h. Kol. Instituut een opgave van recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en -plagen en bodemvraagstukken.

Tectona. Boschbouwkundig Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 11, jaarg. 1921. Djatihout-ankap op Pangesana in 1728 en 1729 (Uit het Koloniaal Archief), door E. H. B. Brascamp. — De contracten van 1811 en 1812 met Soerakarta en Djocjakarta, door E. H. B. Brascamp. — Kapconcentratie, door Z. van Doorn. — De physiologische zijde van het lichtvraagstuk in den boschbouw, door Ch. Koster. — Houtleveranciers onder de O.-I. Compagnie, door E. H. B. Brascamp (overzicht), door H. E. Wolff v. Wulfing.

De opvoeding van Indische kinderen in Europa.

Deze aangelegenheid maakt het onderwerp eener beschouwing uit voor den hr. Th. J. A. Hilgers in het Jan.-Nr. van Vragen van den Dag. Zijn eindoordeel luidt, dat zoowel in Indië als in Nederland de jeugd aan groote gevaren blootstaat wat de moraliteit betreft. Toch is het zeer de vraag — zegt hij — wat voor een kind van Indische ouders beter is: een opvoeding in Indië onder de hoede van verstandige ouders, of in Nederland zonder ouders. De hr. H. geeft verre de voorkeur aan het eerste.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 30. Huwelijksgebruiken in Indië (vervolg), door N. — De Zending op West-Java (slot), door Ds. M. Lindenborn. — Eenige mededeelingen omtrent den onbekenden stam der „Oeringoep” in Centraal Nieuw-Guinea (vervolg), door J. Jongejans. — Onze Ned.-Indische hadji's en de bedevaart naar Mekka (vervolg, ook in afl. 31).

Afl. 31. Huwelijksgebruiken in Indië (vervolg), door N. — Uit Midden-Sumatra, door S. Kalff. — Een oude beschrijving van Batavia en Ommelanden, door Th. Bronggeest Jr.

Boschproducten uit Ned.-Indië.

In het Dec.-Nr. van Cultura geeft de hr. J. J. Paerels het eerste gedeelte eener beschrijving van eenige der belangrijkste boschproducten uit Ned.-Indië. Schr. behandelt thans de benzoe, een der meest welriekende harssoorten, afkomstig van boomsoorten behoorende tot het geslacht Styrax. De meest bekende daarvan is Styrax Benzoin Dryander. Het gebruik dat men van benzoe maakt is voornamelijk als reukwerk en als cosmetieum; ook voor spiritusvernissen en als geneesmiddel. In Oost-Azië wordt ze veel bij godsdienst-oefeningen gebruikt; ook veel als reukstof, als desinfectiemiddel of om muskieten te verdrijven wordt ze aangewend. Ned.-Indië voert jaarlijks ongeveer 1½ miljoen K.G. benzoe uit, welke uitvoer bijna geheel naar Singapore gaat. Palembang, Baros, Sibolga en Padang zijn de voornaamste uitvoerplaatsen.

Verslag van het Volkscredietwezen, loopende tot ultimo Juni 1921. Met 10 Bijlagen. (Batavia, G. Kolff en Co.).

Eene organisatie van Inlandsche leden van locale raden. (Overgenomen uit de „Taak”), door Dr. Abdul Rivai, met Naschrift der Redactie. (Locale Belangen, 1 Dec. 1921).

Middelbare Landbouwschool te Buitenzorg. Programma voor het leerjaar 1920—21. (Buitenzorg, Archipel-drukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 48. Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aange-

legenheden. Afd. Pers. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Hervorming en teruggang, door J. E. Stokvis (naar aanleiding der besprekingen in de Tweede Kamer over de bestuurshervorming in Indië). — Het Congres voor Volkshuisvesting te Semarang, door H. F. Tillema. (Vrije Arbeid, Dec. 1921).

A. de Haan † 1854—1921. In memoriam (met portret), (Orgaan Ned. Zendingvereeniging, Jan. 1922).

Een interview met den leider van den P. E. B. (oud-resident Engelenburg). (De Vrijheid, 28 Dec. 1921).

Goede boeken over Insulinde. — Hollandsche boeren op Java (slot), door v. L. (Neerlandia, Jan. 1922).

De economische toestand ter Sumatra's Oostkust gedurende de drie eerste kwartalen van 1920 en 1921. — Voorloopige statistiek van den in- en uitvoer van Java en Madoera gedurende de maand October en de eerste tien maanden van 1920 en 1921. — Eerste schatting van de Sawah-productie en de totaal te oogsten oppervlakte van de overige belangrijke Inlandsche landbouwgewassen in 1921, berekend op grond van de gegevens, welke op 1 Augustus beschikbaar waren. (Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel, 21 Nov. 1921).

Bijdrage tot de cultuur van sigarettentabak, door Dr. W. H. Arisz. — Referaten over gele tabak, door Idem. (Mededeelingen van het Besoekisch Proefstation, No. 31).

De koffiëbelasting, door J. H. Kuneman Jr. (Publicaties Ned.-Ind. Landbouw Syndicaat, 1 Dec. 1921).

Het bankwezen op de tweede Ned.-Indische Jaarbeurs, door C. van Rietschoten. (Bibliotheekleven, 1921, bl. 274).

Jan Pieterszoon Coen en de zending in Indië, door J. Theunissen. (Studiën. Dl. 96, bl. 260).

Een pleidooi voor artikel 123 van het Reglement op het beleid der regering van Ned.-Indië, door J. W. Gunning. (Stemmen des Tijds, XIe jaarg. I, bl. 92).

Bezielde tropische gewassen, door S. Kalff. (Natuur, 1921, bl. 338).

Handboek voor Cultuur- en Handelondernemingen in Ned.-Indië 1922 (34e jaargang). (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Mergers in Sumatra tobacco concerns. (Holland's Import and Export Trader, Dec. 1921).

Suriname.

De gouverneur heeft, overwegende:

dat een betere toekomst voor de kolonie in hooge mate afhankelijk is van een krachtige en degelijke uitbreiding der bevolking;

dat zoodanige uitbreiding langs den tot dusverre gevolgden weg van immigratie, doch ook op andere wijze kan geschieden;

dat het noodig is te worden voorgelicht omtrent de vraag, welke maatregelen het bestuur meer nog dan voorheen zal kunnen en moeten treffen om te bevorderen, dat niet alleen het zieleental der kolonie door aanvoer van nieuwe kolonisten in verhouding sneller toeneemt, maar dat ook deze aanwas der bevolking op geestelijk, economisch en lichamelijk gebied een zoodanige zij, dat het sociaal peil der bevolking er door worde verhoogd en de financiële draagkracht der kolonie er door worde versterkt; besloten:

Te benoemen een commissie, met uitnodiging om het voornoemde onderwerp in studie te willen nemen en daarover rapport uit te brengen, zulks:

I. onder mededeeling, dat gewezen Britsch-Indische immigranten, die van hier repatrieerden, het verlangen hebben te kennen gegeven als kolonisten te willen terugkeeren, indien hun worde verleend vrije overtocht naar Suriname en dat bovendien zijn ontvangen verschillende aanvragen om inlichtingen ten aanzien van de voorwaarden, waaronder het gouvernement bereid zou zijn kolonisatie naar Suriname te bevorderen.

II. Met verzoek, om, behoudens hetgeen verder te berde kan worden gebracht, met name te willen onderzoeken:

a. wat ten aanzien van het bovenaangehaald verlangen van gewezen Britsch-Indische immigranten

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal f 80,000,000..
Statutaire Reserve - 18,979,250..
Buitengewone Reserve - 22,660,000..

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke en Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S BIJ DE KANTOREN IN NEDERLAND:

Met één jaar opzegging 4½ pCt.

Voor andere termijnen nader overeen te komen.

= HAARLEMSCHE = BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 214
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten.

Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.

Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.

EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals: Textiel-, Papier-, IJzer- en Staalwaren, Sundries, Levensmiddelen, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Voor Collectieve Ziekte-Verzekering is de aangewezen Maatschappij

Centrale-Onderlinge Ziektenkas onder Administratie der Z.H.V.
Plotterijkade 50 's-Gravenhago

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN
:-: Safe-Inrichting. :-:

BATIK VERVEN
Batik-Apparaten, Batik-Teekeningen.
ATELIER VOOR ONDERRICHT.
OPGERICHT 1867.
FIRMA TENZER,
Noordeinde 139a, DEN HAAG (Holland), Tel. 4229.
KUNST-SCHILDERSARTIKELEN.
Voorwerpen om te Snijden, Brauden, Beschilderen, enz.

ROTTERDAMSCH LLOYD
Directie: WM. RUYTS & ZONEN - ROTTERDAM 21
Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST
van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met
aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL
LUXUEUS INGERICHTE MAILEOOTEN, alle voorzien
van draadlooze telegrafie en onderwater-klokksignaal.

SCHRIFTELIJKE KNIPCURSUS

Door een geroutineerd Coupeur, met meer dan 20-jarige praktijk, (oud-leerling van de wereldberoemde „Professeur de Coupe“ A. NEDLING te Brussel) worden systematisch schriftelijke lessen gegeven (ook naar Indië) ter bekwaamheid in het geven van een chique coupe aan Uw Dames- of Heeren- en Kinderkleding. Prijs 13 lessen f 12.—, per geheele cursus slechts f 45.— (bij vooruitbetaling). Vraagt uitgebreide prospectus aan INSTITUUT VOOR SCHRIFTELIJKE LESSEN, Kapestraat 3, APELDOORN. Na gunstig afgelegd examen wordt prachtig diploma uitgereikt.

Hadi-Poestaka
Boekhandel en Uitgevers-Mij.
Nobelstraat 20 - Den Haag
Telef. H. 475.

Hoofddepôt van de uitgaven van het „Java-Instituut“ en van „De Commissie voor de Volkslectuur“ te Weltevreden.

Levering van alle Boeken op elk gebied, ook Buitenlandsche Uitgaven.

Speciaal zijn we goed gesorteerd in Oostersche Werken.

Mevr. Fruin-Mees, Geschiedenis van Java in 2 dln. met talrijke illustr., p. deel f 6.—.

H. F. Tillema, Kromo-blanda, 4 dln. met vele lichtdrukken (antiquarisch).

Emiel Hullebroeck, Een Noodkreet uit Indië (over den achteruitgang der Indlandsche Kunstnijverheid) à f 1.—.

Praeadviezen voor het Java-Congres, over Muziek- en Geschiedenis-onderwijs f 1.50 en f 3.50.

Werken van Noto Soeroto, p. deeltje f 3.75.

Werken v. Rabindranath Tagore à f 1.75.

Pracht-plaatwerken over Bali, Java, China en Japan, per band f 8.—.

„Soembangsih“, gedenkboek Boedi Oetomo, een werk met talloze illustraties samengesteld uitsluitend door Indonesiërs, f 4.50.

Binnenkort verschijnt bij ons een rijk geïllustreerd boek over den Javaanschen Dans door Th. B. van Lelyveld.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND

Bilkgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

zal dienen te geschieden;

b. uit welke volken en volksrassen het best kolonisten kunnen worden aangeworven om aan de vooropgestelde eischen te doen beantwoorden;

c. welke gunstige voorwaarden aan de kolonisten zouden kunnen en dienen te worden aangeboden en daartegenover welke verplichtingen hun zullen kunnen worden opgelegd;

d. welke cultuur of cultures door deze kolonisten zullen moeten worden gedreven, casu quo, welk ander handwerk door hen zal worden verricht;

e. welke voorbereidende maatregelen in verband met de komst van zoodanige kolonisten dienen te worden getroffen;

f. waar eventueel de proeven met de vestiging der kolonisten zullen kunnen worden genomen en hoe uitgebreid die proeven moeten zijn;

g. op welke wijze het toezicht op de eventuele vestigingen der kolonisten zal moeten worden ingericht en welk departement of welke autoriteiten met dit toezicht zullen worden belast;

h. welke de kosten der door haar aanbevolen kolonisatie zullen zijn, en daarvoor gespecificeerde begrotingen te willen aanbieden, zoo mogelijk voor elken landaard afzonderlijk.

Commissies als bovenbedoeld zijn in de laatste 25 jaren bij herhaling benoemd. Dat bewijst wel, hoezeer opvolgende besturen hebben ingezien, dat versterking van het zielental noodzakelijk is voor de ontwikkeling van het land. In de verslagen der vroegere commissies zal de nieuwe veel bruikbare gegevens vinden.

Het Surinaamsch Onderwijzers Genootschap heeft zich met een adres gericht tot de Tweede Kamer, met het verzoek om, in stede van de door het bestuur voorgestelde salarisregeling voor onderwijzers, te willen overnemen de regeling gelijk voorgesteld door het Genootschap en goedgekeurd door de Salariscommissie in Suriname.

Invoering dier regeling zal een meerdere uitgave van 350 duizend gulden per jaar noodig maken. Het Genootschap heeft verder een advertentie geplaatst in de Bode in Nederland, waarbij de collega's aldaar worden uitgenoodigd zich niet beschikbaar te stellen voor onderwijzersbetrekkingen in Suriname, zolang niet een betere salarisregeling tot stand gekomen is.

In Suriname bestaat een vereeniging, die feitelijk een vertakking is der African Methodist Episcopal Church in de Vereenigde Staten, welke vereeniging — krachtens de vrijgevege bepalingen die daaromtrent in Suriname bestaan — Gouvernements-subsidie geniet voor haar bijzonder onderwijs.

De vereeniging heeft Surinaamsch personeel in dienst voor het onderwijs. Het traktement, dat zij dit personeel toekende, bedroeg beduidend minder dan het subsidie dat zij genoot. Jaarlijks bleven duizenden gulden over, die niet, of althans niet geheel, voor onderwijsdoeleinden werden besteed.

Toen het beginsel der gelijkstelling werd ingevoerd, waardoor het Gouvernement, te rekenen van 1 Januari 1920, de volle kosten van het bijzonder onderwijs op zich nam, werd de eisch gesteld, dat dan ook de bijzondere onderwijzers met ingang van denzelfden datum gelijk salaris zouden genieten als hun openbare collega's. Die verplichting werd door de verschillende bijzondere besturen aanvaard, ook door genoemde vereeniging, doch door haar..... niet nagekomen. Zelfs kwam het voor, dat de onderwijzers een geheele maand geen salaris ontvingen.

De onderwijzers, die in totaal een achterstand te goed hebben van bijna acht duizend gulden, lieten niet na om op betaling aan te dringen. De voorganger der Methodistkerk, de heer Talbot, hield de heeren echter aan het lijntje. Hij verzekerde, dat hij naar de Vereenigde Staten had geschreven en dat geld zou worden overgemaakt. Dit duurde

G. J. R. VAN DER SAAG & ZOOH
GROENMARKT 27
TELEFOON No. 2512

□ □ DRUGGERIEN □ □ CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
□ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

maanden, tot de heer Talbot uit de kolonie vertrok, zijn opvolger, den heer Algernon, voor groote moeilijkheden plaatsend. Geld was er niet. Wat de heer Talbot gedaan heeft met de ettelijke duizenden gulden, die in vorige jaren waren overgebleven van de subsidie, is niet na te gaan, daar boeken ontbreken.

De indruk bestaat, dat — om geen ander woord te gebruiken — de zaken zeer verward zijn achtergelaten.

Het personeel heeft maandenlang met engelengeduld gewacht. Nu echter meer en meer de indruk onstaat, dat men voor den gek gehouden is en alle pogingen van den heer Algernon om de zaak te regelen gefaald zijn tot zooverre, is het begrijpelijk, dat men met kracht opkomt voor zijn goed recht. Van de gelegenheid dat de heer Talbot de vorige week hier aankwam om als „presiding elder“ de gemeente hier te „inspecteeren“ werd gebruik gemaakt om hem ter verantwoording te roepen. Zijn houding is echter van dien aard, dat de onderwijzers zich genooft hebben gezien een praktizijn in den arm te nemen. Wordt de zaak niet spoedig geregeld, dan heeft men kans, dat op de kerkelijke goederen beslag zal worden gelegd.

De West vindt dit een heel rare manier om de gastvrijheid der kolonie te beantwoorden. Voor de eer van de kerk is het te hopen, meent het blad, dat de onderwijzers spoedig het verschuldigde ontvangen waarna het Amerikaansch hoofdbestuur dan maar de kwestie van het financieel beheer moet uitvechten met den heer Talbot.

„De West“ van 11 November schrijft: Het gerucht deed dezer dagen de ronde, dat de Surinaamsche Bauxite Maatschappij het bedrijf op groote schaal zou hervatten.

Na een onderhoud hedenmorgen met den pas uit de Vereenigde Staten teruggekeerden vertegenwoordiger, den heer Engelhardt, moeten wij tot ons leedwezen, dit gerucht logenstraffen.

De heer Engelhardt verklaarde ons, dat de crisis in de Vereenigde Staten met nagenoeg onverminderde hevigheid voortduurt. Naar bauxiet is weinig vraag. Door den stand der wisselkoersen, is het thans zelfs mogelijk, dat bauxiet uit Europa in Amerika wordt ingevoerd. Deze bauxiet wordt verscheept voor een vracht van anderhalven dollar per ton, wat zeker heel wat minder is dan de verschepping van Surinaamsche bauxiet naar de Vereenigde Staten kost. Al even ongunstig is de toestand ten aanzien van andere mineralen, als koper, lood en zink. Ten aanzien van staal is eenige prijsverbetering ingetreden. Wellicht is dit het begin van een kentering ten goede.

Onder deze omstandigheden kan er vooreerst geen sprake van zijn om de uitgaven in Suriname te verhoogen. Men zal voorloopig doorgaan op den voet als in den laatsten tijd het geval was. Men weet, dat de werkzaamheden niet geheel waren stop gezet, doch de onderneming met eenige honderden arbeiders het voorbereidend werk op Moengo heeft voortgezet. Zoo werd voortgegaan met den bouw van een dok en de inrichting van een groot bassin waarin zeeschepen, die 't product op Moengo komen inladen, zullen kunnen draaien. Ook met den bouw van een reuzen water-tank is voortgegaan, en eveneens met den aanleg van buizen voor de waterleiding die de geheele vestiging zal doorkruisen. Ook de machineloods is in gemaakte gereed. Het bouwen van huizen is voorloopig gestaakt, omdat men meent voor den eersten tijd genoeg woningen te hebben, terwijl de afbouw der Centrale eerst zal kunnen geschieden na den aanvoer der benodigde materialen uit Amerika.

De plannen voor het bedrijf zijn voltooid. Zij wijken eenigzins af van den oorspronkelijken opzet.

De maatschappij heeft ook plannen in andere richting, waaromtrent echter voorschands geen nader mededeelingen kunnen worden gedaan. Voorloopig is echter geen uitbreiding van personeel te verwachten, eer het tegendeel.

KUNSTINSTITUUT

De Scheveningsche Muziekschool

Dir. JOSEPHINE WINTER 16

Keizerstraat 23 - Scheveningen

Firma B. SCHOEMAKER
Engelsche Kleermakerij
29 WESTEINDE DEN HAAG 129

...Bontwerkers...

C. P. A. NICOLAI
 DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
 hoek Valeriusstraat. 177
Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
 Reime keuze. Nieuwste Modellen.

Uitsluitend eerste klasse
MUZIEKINSTRUMENTEN
SNAREN, enz.
 Inruilen en Repareeren
LANSBERG's Muziekhandel
 Schoolstraat 23 - DEN HAAG - Tel. H. 7324

GROTE SORTERING
LINGERIE EN
Huishoud-
GOEDEREN
INDIESE UITRUSTINGEN
HUWELIKSUITZETTEN
 v.s.
GERZON

De Regeering heeft op het wetsontwerp tot vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1922 een nota van wijzigingen ingediend.

In art. I wordt op verschillende begrootingsonderdelen van uitgaaf een vermindering aangebracht van totaal f 273.633; terwijl de post voor nieuwe werken en aankoop van onroerende goederen met f 23.500 wordt verhoogd en mitsdien gebracht op f 206.700.

Voor memorie wordt uitgetrokken een post uitgaven in verband met de aanschaffing en het voor indienststelling gereed maken van een stoomschip voor den zeedienst.

Ingevoegd wordt een post uitgaven voor een nieuwe formatie van het personeel bij de verschillende landkantoren f 20.362.

De raming van het artikel duarte-bijlagen op bezoldigingen, verlofbezoldigingen, wachtgelden en ondersteunenden zoomede op subsidiën voor den eredienst en op uitkeeringen ten behoeve van het bijzonder onderwijs wordt van „memorie” gebracht op f 600.000.

De verhooging hierboven genoemd met f 23.500 wordt aangevraagd om de gelegenheid te hebben tot aankoop over te gaan van een centraal gelegen gebouw te Paramaribo, ten einde daarin, na eenige verbouwing, het hypotheekkantoor en het kantoor van den Geneeskundig Inspecteur onder te brengen. In verband met de dringende behoefte aan kantoorruimte voor deze administratiën heeft de Landvoogd evenbedoeld gebouw met 1 Juli 1921 in huur genomen aanvankelijk voor drie jaar tegen f 1500 per jaar.

Wat den memoriepost voor een stoomschip voor den zeedienst betreft, wordt medegedeeld dat de verwachting, dat voor betrekkelijk geringen prijs een deugdelijk tweedehands schip zou kunnen worden verkregen, tot dusver niet in vervulling is gegaan; pogingen om op een bruikbaar vaartuig de hand te leggen worden voortgezet. Gewaakt zal worden tegen overschrijding van het als toelaatbare hoogste uitgave ten deze vastgestelde bedrag van f 400.000. Overschrijding daarvan zal, naar het inzien van den Minister, alleen mogen plaats vinden, zegge met ten hoogste 10 pCt., indien in stede van een tweedehands vaartuig op een nieuw stoomschip de hand zou kunnen worden gelegd. De kosten van de onderhavige voorziening zullen uit leening worden gevonden en voorschots uit door het Rijk te verschaffen kasvoorschotten gekweten.

Ten gevolge van de voorgestelde wijzigingen worden de eincijfers van de begrooting van Suriname voor 1922 nader als volgt geraamd: uitgaven f 9.264.606; inkomsten f 6.739.336 (uit belastingen enz. f 5.246.336; uit leening f 1.493.000); rijksbijdrage f 2.525.270.

Blijkens het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer over het wetsontwerp tot aanvulling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1921, werd een bedrag van f 250.000, dat zonder voorafgaande toestemming der Staten-Generaal ter beschikking werd gesteld van de West-Indische Cultuurbank en reeds zou kunnen zijn uitgegeven, wel zeer aanzienlijk geacht. Men vroeg, hoe het met de zaken zou moeten gaan, in geval de Staten-Generaal aan het wetsontwerp hun goedkeuring onthielden.

Eenige leden meenden, dat men in Suriname behoefte heeft aan steun, niet aan voorschotten, gelijk helaas dikwijls gebeurt. Wil men Suriname helpen, dan moet men vooral zorgen voor goede verkeersmiddelen.

Curaçao.

Het Bezuinigingsrapport.

II.

Het spreekt duidelijk, dat in den grond der zaak de financiële autonomie der kolonie slechts in zij-

LENSVELT NICOLA
 Den Haag Holland
 Beschuit en Roggebrood
 voor export.

delingsch verband staat met de kwestie, der commissie voorgelegd. Het is niet „l'art de grouper les chiffres”, maar het zijn de uitgaven zelf, waarom het thans gaat. De eerste conclusie:

uitgaven ten laste van de kolonie, door de kolonie niet gewenscht, dienen door het Moederland niet gedaan te worden, tenzij het Moederland deze uitgaven geheel zelf draagt,

draagt dan ook tot oplossing der kwestie niets bij. En in zekeren zin geldt dit ook van de volgende conclusiën:

Conclusie II.

De begrooting dient gesplitst te worden in:

- a. Bovenwindsche- en Benedenwindsche eilanden,
- b. Gewone uitgaven en uitgaven voor de economische opheffing.

Conclusie III.

De Koloniale Raad dient volledige zeggenschap te hebben over de gewone uitgaven der Benedenwindsche eilanden.

Conclusie IV.

De Koloniale Raad dient te worden gehoord omtrent uitgaven voor de economische opheffing, welke uitgaven ten laste van het Moederland dienen te komen.

Conclusie V.

De Raad dient anders samengesteld te worden dan thans, zoodat een meer opgewekt parlementair leven kan ontstaan.

Wat deze laatste betreft, zien wij zelfs het verband niet met de daaraan voorafgaande beschouwingen over financiële decentralisatie, waarschijnlijk op uitdrukkelijk verzoek van den Gouverneur in den vorm van een advies afzonderlijk aan dezen overgelegd. Van die decentralisatie verwacht de commissie in de toekomst eene sluitende begrooting voor de Benedenwindsche eilanden. Maar dan is tevens vereischt, dat het moederland de uitgaven voor de economische opheffing der kolonie voor hare rekening neemt. Wat hieronder verstaan moet worden, maakt de commissie duidelijk, wanneer zij uit de begrooting voor 1921 de volgende uitgaven tot een bedrag van ruim f 190.000 samentelt, als daarvoor in aanmerking komende:

Uitgaven in het belang van de stroo- hoedenvlechtenijverheid (aandeel Be- nedenwindsche eilanden)	f 13.200.—
Kosten van het Landbouwdeparte- ment, aandeel Benedenwindsche eilanden	„ 21.725.—
Voortzetting van de verbetering van de haven van Curaçao	„ 100.000.—
Aanlegkosten van werken in het belang van de waterverschaffing (aandeel Benedenwindsche eilanden) ..	„ 17.125.—
Kosten van onderzoek naar de mogelijkheid om Willemstad van een drinkwaterleiding te voorzien	„ 20.000.—
Kosten van den mijnbouwkundigen dienst (aandeel Benedenwindsche eilanden)	„ 18.000.—

Ook in den Kolonialen Raad, wiens advies over deze zaak met spanning tegemoet gezien wordt, is meermalen in dezen geest gesproken, d.w.z. evenals hier geschiedt, is bij de begrotingsdebatten wel de wenschelijkheid bepleit, dat de uitgaven tot economische opheffing der kolonie door het moederland zouden betaald worden, maar wij hebben steeds gemist en missen ook nu weer eene uiteenzetting van den rechtsgrond, waarop deze betaling zou moeten berusten. Die rechtsgrond kan natuurlijk nooit zijn, dat dan Curaçao dichter bij eene sluitende begrooting komt, want om dat te bereiken kan een nog eenvoudiger systeem opgebouwd worden.

De bovenwindsche eilanden.

De *Amigoe di Curaçao* bevat een brief uit St. Martin, die in tweeërlei opzicht belangrijk is. Voor- eerst hooren wij langs dien weg eindelijk eens iets over den landbouwkundige, al is het niet veel, n.l.: „De landbouwkundige te Belvédère gaat met zijn

F. C. DE BRUYN
 eenigst adres voor de bekende
 „Parakan Salak” Thee,
 f 1.00 per pond.
 NEEMT PROEF.
 Danckertstraat 43. Tel. M. 4088 en M. 4089

Zijt Gij Abonné
 van het rijk Geïllustreerde
 Maandblad
NEDERLANDSCH INDIË
 OUD EN NIEUW
 Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer
 aan bij de Administratie
Nobelstraat 20 Den Haag
 Telefoon H. 474 Telefoon H. 475

Naamlooze Vennootschap
L. P. Smulders'
Meubelfabriek
Tolbrugstraat 11
BREDA
Behangerijen
Stoffeederijen
TAPIJTEN EN
GORDIJNEN

P. J. VEELO & Z^{NEN}
DEN HAAG
 Lange Houtstraat 15^B :: Tel. H. 6655

.. WONING ..
INRICHTING

Behangerij Stoffeerderij

HOPLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & Z^{ON}
Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage
 Hoofdkantoor: Amsterdam
 Filiaal: Arnhem
 Filiaal: Gorinchem

Deenskerckstr. 1a Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vismarkt
 Tel. H. 3493. Intere. Tel. 389. Tel. 285. Tel. 61.

Frijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

Zorg dat Uw zaak in alle opzichten een goeden indruk maakt

Zij maakt geen goeden indruk met slecht of 2de klas drukwerk.

Eerste klas drukwerk tegen concurrerenden prijs levert U

DRUKKERIJ TEN HAGEN
 Nobelstraat 20 DEN HAAG Tel. H. 474

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND“
AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via Southampton, Genua, Port-Said naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA.

H. A. VERHEIJ
ACCOUNTANT

LID DER NEDERL. BOND VAN ACCOUNTANTS

VONDELKERKSTRAAT 17
TEL. Z. 3603 AMSTERDAM

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam

Passagiersdienst

naar en van **SURINAME** en **CURAÇAO**, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haïti.

proeven van zoete patates, grassoorten en koren voort en is ook druk bezig met ploeg-demonstraties.

Belangrijker is wat geschreven wordt naar aanleiding van hetgeen wij in ons blad van 15 Dec. l.l. uit *Voz di pueblo* gedeeltelijk overnamen onder het opschrift: *Bezuiniging*.

Voz had den gezaghebber tegenover den Fransche maire gesteld en gevraagd: „Het Hollandsche gedeelte mag zich beroemen op een gezaghebberkapitein, die de kolonie even f 10.000 of meer per jaar kost. Om wat uit te voeren? Alleen om de smokkelaars achterna te zitten, wat de politieagenten altijd hebben gedaan, dag en nacht, met even veel resultaten als nu? Waar blijft toch het heele idee van bezuiniging als men op zoo een onverantwoordelijke wijze geld vergooit?“

De briefschrijver zegt daarvan: „De ervaring heeft echter ons bitter geleerd, dat wij op het Nederlandsch gedeelte van dit eiland een man als Gezaghebber moeten hebben, die zelfstandig en krachtig optreden kan en die de teugels van ons bestuur niet alleen in handen neemt, maar ook in handen houdt, een man, die niet onder den minsten maatschappelijken invloed moet komen en die zich nooit door plaatselijke raadgeving, die altijd van eene persoonlijke bron voortspuit, van zijn voorgenomen besluit zal laten afleiden. Wij moeten een bestuurder hebben, die recht geeft aan wien recht toekomt, onverschillig voor maatschappelijke positie, kleur of slag.

Het Maatschappelijk gewicht van den eenen man moet nooit tegen de burgerlijke rechten van een anderen wegen. Dat gaat niet in deze eeuw.

Zullen wij met deze karakteristieke trekken nu een Maire kunnen vinden, een man, die uit plaatselijke kandidaten zal moeten gekozen worden? Op het oogenblik ademen wij de versterkende lucht van politieke vrijheid in. Voor ons is er op politiek gebied een nieuw tijdperk aangebroken. Met het Maire systeem op het Hollandsche gedeelte van het eiland zouden wij binnenkort de dagen van Lodewijk XIV herleven. „L'état c'est moi“ zal bepaald de leus worden. Wat voert de Gezaghebber uit? Al wat hij in staat is om *praktisch* uit te voeren. Dat is het vertrouwen, dat men in hem heeft.

Honderden Maires, saamgeperst in een concrete massa, zouden dezen Gezaghebber-Kapitein op orde en bezuinigingsgebied niet kunnen overtreffen. — Van alle kanten beschouwd, schijnt hij de rechte man op de rechte plaats te zijn. Al kost dat f 10.000 's jaars, 't is toch goedkoper dan het 3-Gezaghebbers-systeem. Door een degelijk Hollandsch gezag tegen plaatselijke dwinglandij te ruilen, zou het hoofdbestuur niet anders doen dan Gods water over Gods akker laten loopen.”

En van den ommevarende rechter wordt gezegd: „De tegenwoordige Fransche rechter is geen vakman; of hij door een gegradeerde van Guadeloupe vervangen zal worden ligt nog in het verschiet. Hoe het ook zij, wil men een herleven van het oude systeem van rechtspraak op het Nederlandsch gedeelte! De Goede God beware ons er voor, Nu wordt recht gesproken zooals het behoort, al kan het nog wat practischer worden. Eene verandering er in te brengen ter wille van bezuiniging, zou ons van onze voorrechten als Nederlandsche onderdanen berooven. Trouwens het verschil in de uitgaven voor de beide gedeelten is niet zoo hemelsbreed.”

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen.

Bij den jaarovergang.
 (Vervolg.)

De laatste maand van 1921 bracht aan *Britsch-Indië* hoog bezoek. 't Was niet het eerste in den loop van 't jaar, immers had de Hertog van Connaught in Februari de openingsplechtigheid der nieuwe staatscolleges in Delhi luister komen bijzetten. Dit moest de inleiding worden van de vrijgevege hervormingen, waaraan de namen Montagu en Chelmsford verbonden zijn. Ook hier 't zich herhalend ver-

Instituut „VAN WIJNGAARDEN“
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
 2de Schuiftstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Wed. G. STREITWOLF
 Noorderde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

schijnsel der niet tevreden nationalistische partij. Haar leider Gandhi preekt het verzet zonder geweld, dat als de non-coöperation een grooten zandhang heeft gevonden. De Prins van Wales laat zich hierdoor niet afschrikken om zijn plan van een reis naar Indië, met een verblijf van eenige maanden, ten uitvoer te brengen. Gandhi wil hiervan wel partij trekken om zonder geweld te protesteeren en te demonstreeren, maar de door hem aangemoedigde ontevredenheid uit zich op krasse wijze en bederft wel wat 't effect der verwelkomingsbetooningen. 't Eind van 't jaar ziet zoo drie stroomingen: De eene, geloovend in de goede uitkomsten van de vrijzinnige hervormingen onder leiding van Engeland en vertrouwend in 't bestuur van den kort geleden opgetreden onderkoning Lord Reading. De partij van Gandhi, d.i. die van 't lijdelijk verzet. De nu opkomende, die ook met daden tegen de Britsche overheersching wil ingaan; bleef deze op het pas gehouden Chalifaat-congres te Ahmednabad, waaraan 12000 personen deelnamen, nog in de minderheid, zij vertoonde er zich toch als eene groote kracht in opkomst.

Onder de punten, die de ontstemming hier gaande houden, behoort ook een dat weer onderdeel is van een der problemen, welke zich wel voor korten tijd, terwille van redenen van opportuniteit, terzijde laten stellen, maar die zich dan toch telkens weer met aandrang opnieuw doen gelden, omdat zij berusten op de *rassen-tegenstelling*, welke tegen elke prediking van broederzin blijft ingaan.

Britsch-Indië heeft, evenals *Japan*, in enkele deelen overbevolking. Ondernemende landverhuizers zoeken elders een arbeidsveld. Zij vonden dit in Zuid-Afrika, in Canada, in Columbia, in Oost Britsch-Afrika, thans Kenya herdoopt, mede in de Fidji-eilanden; ook hebben zij 't oog al op Australië gevestigd. Blijft de *Japansche immigratie* een der neteligste kwestieën voor de vriendschap van dit rijk met Groot-Brittannië en Amerika, waar de gele broeders Californië vooral willen begunstigen, de *Britsch-Indiërs* maken het der Regeering ook zeer lastig. Zij vragen als Britsche onderdanen overal gelijke rechten en behandeling als de blanke broeders. In beginsel zou hier niet veel tegen zijn, maar als werkkraft blijken zij een gevaarlijke concurrent te zijn en door hun ondernemingsgeest en hunne bescheiden levenswijze worden zij voor Europeaan, Boer, Canadees, Amerikaan ook een mededinger als grondgeenar en ondernemer. Hier komt bij, dat het den blanke veelal moeilijk blijft den bruin gekleurde als een gelijkgerechtigde naast zich te erkennen. De Indiër heeft een en ander in al die landen ondervonden en voelt er zich nog of achtergesteld of uitgewezen. Wie hem tegen de Britsche overheersching wil opzetten, vindt hierin steeds versche argumenten voor zijn betoog.

De opstand der godsdienstige secte der *Mohah's* heeft groote inspanning gevergd; geëindigd is hij nog niet, maar 't Britsche gezag heeft de uitgebreide militaire maatregelen toch reeds tot bepaalde kringen kunnen inkrampen.

't Akkoord van *Afghanistan* behoort mede tot de eindjaarresultaten. Zal de emir de onafhankelijkheid van zijn rijk hoog weten te houden? Reeds loopen geruchten over een zoodanige inwerking van Bolsjewikische invloeden, dat de vrees gerechtvaardigd is voor eene bedreiging van die zijde van de pas erkende zelfstandigheid.

Hoe diezelfde invloeden zich over zonderling en ver verspreide haerden kunnen verdeelen, blijkt uit het bericht van het uitroepen der stad *Puebla in Mexico* tot een Sovjet-regering.

De Vereenigde Staten van N. Amerika hebben eenigen tijd in twijfel verkeerd hoe ver te moeten gaan met de emancipatie van de *Philippijnen*. Generaal Wood heeft in een rapport de wenschelijkheid uiteen gezet om die kolonie nog onder ferme Amerikaanse leiding te laten. Hij zelf is aangewezen om als gouverneur-generaal die leiding op zich te nemen. Manuel Quezon en zijne volgelingen zullen vooralsnog de hoop moeten opgeven om voor de *Filippino's* groote vrijheid te krijgen. De handelsrelaties met de Ver. Staten zullen intusschen worden uitgebreid.

De *Yapkwestie* zou, volgens de berichten, tot genoegen van alle geïnteresseerden geregeld zijn. Amerika, Japan, Nederlandsch-Indië krijgen de lasten en vruchten der telegraafgemeenschap te deelen. Wij hebben geen reden de goede tijding in twijfel te trekken, maar de officieele schikking blijft toch wat te lang weg.

Ligt in 't aanblijven van minister Sarraut in Frankrijk en minister Franck in België het goede der continuïteit, beiden hadden in de door hen beheerde koloniën met zeer vervelende persoonlijke gebeurtenissen te kampen. Een deel van 't Fransche personeel schijnt erg aangeslagen door wat wij maar de O. W.-baciil zullen noemen, die ook niet zonder beteekenis is in de moeilijkheden der Banque de Chine. In *Belgisch Kongo* was er een stakingsvertooning, waaraan zelfs Europeesche ambtenaren deel namen. Beide ministers brachten een bezoek aan hunne *Afrikaansche koloniën*, beiden hebben voor dit werelddeel een mooi ontwikkelingsprogramma waarin aanleg van spoor- en andere verkeerswegen een hoofdnummer uimaakt. Kongo kreeg in den heer Lippens

WISBRUN & LIFFMANN
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWELN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELN.

Bevelen ons beleeft
aan voor levering
van alle soorten
Brandstoffen

N.V. Brandstoffenhandel v.h. F. BREURE & ZONN

Telefoon M. 1880 en M. 3331

Waldeck Pyrmontkade 88 - Den Haag

Stookt onze
1^e soort
Turfbriketten

zijn eersten civielen gouverneur-generaal.

Kon Nederland eene nadere aansluiting met Z. Afrika herwinnen, waarvan de tentoonstelling in Amsterdam, de opening van een stoomvaartlijn, met regeeringssubsidie, de aanwijzing van Rotterdam als standplaats voor den Z. A. handelsvertegenwoordiger op 't Europeesche vasteland nitingen zijn, 1922 zal de resultaten hiervan eigenlijk eerst goed hebben uit te werken. Wij verwachten hiervoor veel van den heer Karl Spilhaus, de eerste gekozen functionaris voor de nieuwe waardigheid.

Wij moeten in onze memorieering van gebeurtenissen tot korte vermeldingen overgaan.

Wij stippen dan dadelijk de voortgezette ontginning aan der steenkolenlagen in Spitsbergen, vooral door de Rotterdamse maatschappij, terwijl die eilandengroep tevens wetenschappelijk nader werd verkend.

De noordkust van Afrika bleef veel nieuws, doch altijd 't oude nieuws, geven, waardoor Tripolis voor Italië, Melilla voor Spanje, Tanger voor dit land en voor Frankrijk in onoverpoosd gekraakel, stroppen bleven. Maarschalk Lyautey gaat voort Marokko stelselmatig te pacificeeren. De Fransche regeering wilde de bezetting tot 60.000 man terugbrengen, uitsluitend op grond van bezuinigingsoverwegingen, maar de commissaris-generaal heeft haar weten te overtuigen, dat met elke vermindering beneden de 80.000 de wijsheid bedreogen zou uitkomen.

De pan-neger beweging kwam plots tot eene door niemand verwachte kracht. Niet minder dan vier congressen werden, in New-York, Londen, Brussel, Parijs gehouden. Wist het zwarte Fransche kamerlid Diagne daarin het kalme beraad te vertegenwoordigen, stemmen van „Afrika voor de Afrikanen" en „oorlog aan den blanke" vonden toch ook luide toejuiching. En Marcus Garvey, Amerikaansch neger, staat geenszins alleen, wanneer hij heftig opkomt tegen de minachting en achterstelling, die zijne kleurgenoeten onderwinden.

Is 't waar dat Dr. Kling te Stockholm de *microbe van de slaapziekte* ontdekt heeft, dan zou dit hoop geven op 't vinden van een meer afdoend bestrijdingsmiddel dier ziekte dan tot nu toe bekend is.

De verkenning van onbekend Afrika deed een stap voorwaarts door de Sahara-expeditie tusschen Algerië en Mauritanie, onder kapitein Augiéras.

Nu we bij de pioniers zijn, moeten Nieuw-Guinea en de Mount Everest een eereplaats krijgen; deze exploraties worden in 1922 voortgezet.

Op 't gebied van de vliegkunst werd de groote tocht „West Europa—Australië" volbracht, nieuwe perspectieven openende voor de meest fantastische overwegingen.

De aankoop van de landstrook om 't Panamakanaal door de Ver. Staten van de republiek Columbia, is van groot belang. Meer en meer merkt men, hoe West en Oost op eene nieuwe manier in verbinding zijn gesteld en hoe hierdoor aan verschillende landen een nieuwe rol wordt toegedacht. Maatregelen door de Ver. Staten genomen, als die waarbij de Amerikaanse kustvaart vrij wordt gesteld van kanaalrechten, geven een denkbeeld van hetgeen in het streven van Uncle Sam als gevaar opgesloten kan liggen. Gelukkig is dit bij tijds gekomen, zoodat, wie te Washington de vraagstukken van den Stillen Oceaan te bespreken hebben, er rekening mee kunnen houden.

De gevoeligheid, tijdens 't Djambi-debat tusschen ons land en de Ver. Staten opgewekt, zullen wij maar als genezen beschouwen.

Australië gaf den wensch te kennen om met Nederlandsch-Indië in nauwer relatie te komen. De aankondiging van een nieuw te openen lijn van de Messageries maritimes, van Singapore, over Java, naar Australië (met subsidie van de Fransche regeering) en de uitbreiding der directe scheepvaartverbindingen tusschen het Britsche dominion en onze Oost, mogen in sterke mate aan dien wensch te gemoet komen.

De Volkenbondvergadering te Genève liet de kwestie, die onze rubriek betroffen, niet onopgemerkt. Was lord Cecil, een der hoofdfiguren, al vertegenwoordiger van een dominion, n.l.: Zuid-Afrika, ter conferentie werd over de mandaten gesproken, werd voor den handel in vrouwen en meisjes ook in 't Oosten een commissie ingesteld; ook het van den bond uitgaande menschevriende werk van Dr. Nansen verdient hier zeker eene vermelding.

In ons vaderland heeft hetgeen in vreemde koloniën en verre landen voorgevallen is en daar leeft en streeft, vermeerdering van belangstelling ondervonden en dit verschijnsel werkt wederkerig. Wezen wij in 't voorafgaande reeds op eenige symptomen hiervan, laat ons nog enkele anderen aanhalen. The Netherlands American Society, in New-York opgericht, met relaties in ons land. De uitgave van de New-Yorksche kamer van koophandel van een „Holland and her colonies", een dito van The Times te Londen. Vermeerdering van de aanrakingen tusschen Japan en Nederlandsch-Indië, in welk verband wij ook de reis van den Japanschen kroonprins in ons land releveeren.

De viering van het vierde eeuwfeest van Magalhaes' reis

om de aarde. Het succes van Rabindranath Tagore, Joesef Ali en andere vreemde oosterlingen in ons land, alsook van E. H. van der Wall, uit Ceylon. Het druk bezoek aan 't internationaal geneeskundig congres te Batavia. Het congres voor den vrijhandel in Amsterdam. De aandacht geschonken aan de door Dr. Moresco handig aangegrepen gelegenheid om Amerika omtrent Indië voor te lichten, terwijl hij daar vertoefde als lid van de Nederlandsche delegatie te Washington.

Wat zijn wij begonnen? Er is nog zoo veel te vermelden en wij moeten ook een plaats sparen voor den klank, die door geheel de wereld gehoord is, die *der malaise*, met daaraan als oorzaak en gevolg tevens verbonden: werkloosheid en werkstaking, dorheid, valutamoeligheden, russenverbittering, opgestapelde voorraden zonder afzet, wanverhouding en verbroken evenwicht tusschen vraag en aanbod, onverschilligheid bij de massa; maar mede voor de opwekking tot moed houden van hen, die als de verkeersagenten in de drukte de tegen elkander ingaande en door elkander gaande, op eigen doel en richting bedachte stroomingen tot een ordelijk samengaan willen richten.

Zien wij 't juist, dan voegen de stroomingen zich reeds gewilliger en dan ondervindt het ingrijpen van de verkeersagenten meer en meer de algemeene waardeering. Of verbeelden wij ons dit maar? Ziedt en woedt de heksenketel even wild door en zijn wij alleen maar wat meer gewend geraakt aan de zwavellucht en aan de onoverpoosde verwarring, met haar tijdig ophitsen en aanstoken? 1922 kan dit uitwijzen. Moge het geen al te groote teleurstelling brengen.

Mededeelingen.

**Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:
WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER
KOLONIËN.**

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

Over het bureau „Humanitas" te Rotterdam bereiken ons meerdere klachten van personen, die teleurgesteld werden bij het zoeken van betrekkingen. Gaarne verwijzen wij voor informaties naar het Bureau der Centrale Recherche te Rotterdam.

**OPROEP AAN DE VOORMALIGE STUDENTEN-
AFDEELING TE LEIDEN.**

Het voorstel tot samensmelting der Studentenafdeeling met de ter plaatse bestaande afdeeling der Vereeniging, werd, in het laatst van 1920, door het Hoofdbestuur voorwaardelijk goedgekeurd. Een dezer voorwaarden luidde, dat een lid der Studentenafdeeling, als haar vertegenwoordiger, in het bestuur der burgerafdeeling zou zitting nemen, waartoe men zich met het Bestuur van laatstgenoemde afdeeling zou verstaan. Bijaldien zulks tot heden nog niet heeft plaats gehad, wordt een der voormalige bestuursleden of een der leden van de Studentenafdeeling uitgenoodigd deze aangelegenheid alsnog met het Bestuur der afdeeling Leiden te willen regelen en daarvan te berichten aan het Secretariaat der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag.

DEENSCH TARIEF VAN INVOERRECHTEN.

De Engelsche vertaling van het nieuwe Deensche tarief van invoerrechten ligt op het Bureau voor Handelsinlichtingen, Oudebrug 16, ter inzage.

Van de Afdeeling Utrecht en Omstreken:

Op 17 Dec. j.l. hooft, gezamenlijk met de Utrechtsche afdeelingen van het A. N. V., het Nut en Onze Vloot, de afdeeling Utrecht en Omstreken van de Vereeniging Oost en West aan de leden, begunstigers en genoodigden een filmvoorstelling over Indië aan, in het Rembrandttheater.

De films van het Kol. Instituut te Amsterdam, op zeer duidelijke en aangename wijze verklaard door

Fa. A. C. LINSCHOTEN

Fred. Hendriklaan 211 Telef. Schev. 47

COMPLETE KEUKENINRICHTINGEN.

Gas- en Kolenfornuizen. Huishoudelijke Artikelen. Electriche Ornamenten. Strijkijzers. Comforen. etc.

BADEN & GEJSERS.

Zendingen naar O. en W. onder gar. en gaven overtocht

Een keurig,
zeer gewild,
tevens practisch

C A D E A U
VOOR D A M E S

IS

François Blom's
Moderne Kookkunst

VERZAMELING

VAN

uitgezochte en beproefde Recepten, Opmerkingen over het toedienen der spijzen en wijnen, over het samenstellen van Menu's, opmerkingen over gereedschap, voorraad, enz

BENEVENS RUIM

**100 Afbeeldingen
van Opgemaakte Schotels**

EN EEN

ALPHABETISCH REGISTER

BEKROOND MET DE GOUDEN MEDAILLE

op de Voedings-Tentoonstelling te Parijs 1889 en de Kookkunst-Tentoonstellingen te Antwerpen 1889 en 's-Gravenhage 1892 en met het Eere-Diploma op de Tentoonstelling te 's-Gravenhage 1905.

Ingenaaid f 4.25 In tinnen stempelband f 5.50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel.

KON. ERK. PITMANSCHOOL

Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting.

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.

Directeur-Gen. T. v. D. VEEN.

KALENDER-SCHRIJFLEGGER

Op herhaald en veelzijdig verzoek hebben wij besloten ertoe over te gaan een zeer beperkt aantal van onzen Kalender-Schrijflegger voor Cliëntèle, die meer dan het hun gezonden exemplaar wenschen en voor niet-clientèle beschikbaar te stellen tot den prijs van drie gulden

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN

NOBELSTRAAT 20 TEL. H. 474 en 475

DEN HAAG

Tagore's Opvoedingsidealen

door NOTO SOEROTO

Met 5 illustraties Prijs . . . f 2.20

Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren en bij de Uitgeefster

. . . Een boekje, als een vreemde bloem, waaraan wondergeuren ontweven, deze idealen van Tagore over opvoeding, in het stille woudheilgdom van Shanti Niketan opglanzend, dat stille oord, waar de vrede zelve schijnt te wonen. Er ruischt iets in deze idealen, als de melodie van een lied, in vreemde taal gezongen, dat heel uit de verte tot ons komt, ons dwingt tot stilstaan, tot luisteren; dat ons ontroert met een zonderlinge ontroering, half genot, half smart . . . (ELISE SOER in „De Tijdspiegel“).

Uitgave van „Hadi Poestaka“

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

OLYMPIA THEATER

Prins Hendrikplein 3 - Tel. M. 814

Elken Vrijdag nieuw afwisselend programma.

Doorlopende Voorstelling, aanvang 8 uur.

Plaatsbespreking kan per telefoon geschieden.

Adverteeren doet verkoopen.

N. V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
Eusebiusb. singel 1a, Tel. 185

den heer M. J. Giel, Luit.-Kol. N.-I. L., voldeden zeer.

Toen de beeltenis van Hare Majesteit de Koningin op het doek zichtbaar werd, verhieven alle aanwezigen zich van hunne zitplaatsen, terwijl een clubje jeugdige dilettanten, dat in de pauze eenige opgewekte liederen speelde, het Wilhelmus deed hooren.

Eenige honderden personen woonden de voorstelling bij, die, naar wij hopen, er toe heeft bijgebracht Nederlandsch-Indië aan velen bekend te maken.

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

N. van Veen, Tiel, Havenwal A. 131, als aspirant-gediplomeerd Radiotechnisch Ambtenaar bij den P. T. en T. dienst; W. C. Brouwer, Achttienhoven bij Utrecht, Gageldijk 69a, als machinist bij den Dienst der Staatsspoor- en Tramwegen; H. Dijkstra, Amsterdam, Heerengracht 450, als machinist bij den Dienst der Staatsspoor- en Tramwegen; M. de Vries, Den Haag, van Bruegelstraat 11, als machinist bij den Dienst der Staatsspoor- en Tramwegen; S. J. A. Backer, Amsterdam, Hugo de Grootkade 30, als opzichter voor de Landsgebouwen.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctorandi in het Nederlandsch recht of in de Nederlandsche rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctorandi in het Nederlandsch recht of in de Nederlandsche rechtswetenschap).

Leeraren in de plant- en dierkunde.
Leeraren in de Nederlandsche taal.
Leeraren in het Duitsch.
Leeraren in het Fransch.
Leeraren in de wis- en natuurkunde.
Leeraren in het teekenen (akte M en G).
Leeraren in de Staatswetenschappen.
Leeraren in de scheikunde, allen volledig bevoegd.
Civiel- of bouwkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.

Werktuigkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.
Gepensioneerde genie-officieren als leeraren in de bouwkundige vakken bij het middelbaar technisch onderwijs.
Leeraren met K^o bevoegdheid.
Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst of bij den dienst der pestbestrijding (voor vasten of tijdelijken dienst).

Analysten.
Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.
Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.
Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.
Verpleger 1ste klasse voor de militaire hospitalen.
Verpleegster 1ste klasse voor de operatiezaal.
Verpleegster 1ste klasse voor de Röntgenologie.
Landbouwleeraar (landbouwkundig ingenieur).
Veearts bij den burgerlijken veeartsnijkundigen dienst.
Electrotechnisch ingenieur voor Waterkracht en Electriciteit.
Werktuigkundig ingenieur voor het baggerwezen.
Teekenaar bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
Ingenieur met praktijk op het gebied van signaalwezen.
Opzichter werkplaats voor afd. locomotiefstelplaats.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):
Machinisten,
Technicus voor electro-zwakstroom.
Scheepshouwkundig ingenieur bij het marine-etablisement te Soerabaya.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:
Electro-technisch ingenieur,
Electro-technisch ambtenaar 1ste klasse,
Electro-technisch ambtenaar 2de klasse,
Adsp.-electro-technisch ambtenaar,

Werktuigkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.

Gepensioneerde genie-officieren als leeraren in de bouwkundige vakken bij het middelbaar technisch onderwijs.

Leeraren met K^o bevoegdheid.

Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst of bij den dienst der pestbestrijding (voor vasten of tijdelijken dienst).

Analysten.

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Verpleger 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Verpleegster 1ste klasse voor de operatiezaal.

Verpleegster 1ste klasse voor de Röntgenologie.

Landbouwleeraar (landbouwkundig ingenieur).

Veearts bij den burgerlijken veeartsnijkundigen dienst.

Electrotechnisch ingenieur voor Waterkracht en Electriciteit.

Werktuigkundig ingenieur voor het baggerwezen.

Teekenaar bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang. 131

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Inter. 4737. Gede 5th Edition A. B. C.

Telegraafopzichters 1ste en 2de klasse,
Radio-technisch ambtenaar 2de klasse,
Aspirant-radio-technisch ambtenaar,
Onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs.
Onderwijzer met de hoofdkate en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.
Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de Afdeling B van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 4 tot 11 Jan. 1922.

Nieuwe Leden.

- J. G. Voorn, Districtschef Stroomverkoop, Buhderstraat 328, Meerssen (Limburg), f 5.
- W. Hakkert, Haarlem, Dreef 2, f 5.
- R. Sneeuwjagt Jr., Student, Den Haag, Prins Hendrikstraat 71, f 5.
- M. L. Ingram, Controleur B. B., Den Haag, Bentinckstraat 54, f 5.
- W. J. Buddingh, Den Haag, Balastraat 28, f 5.
- N. van Veen, Radiotechnisch Ambt. P. T. T., Geldermalsen, Gelderschestraat B 33, f 5.
- P. J. Zürcher Jr., Amsterdam, Pretoriusstraat 60huis, f 5.
- L. H. Berg, Oud-Luit.-Kol., Landrechter te Magelang, f 12.
- H. M. Luhsinger, Luit.-Kol. Inf., Magelang, f 12.
- H. C. Nauta, Dirig. Off. v. Gez., Magelang, f 12.
- A. J. Rooseboom, Majoor Inf., Magelang, f 12.
- W. F. van Vliet, Majoor Genie, Magelang, f 12.
- J. W. E. Hoffmann, Off. v. Gez., Magelang, f 10.
- W. Versluys, Houtvester, Magelang, f 10.
- Caesar Voûte, Administrateur Ondern. „Banaran“, Ambarawa, f 10.
- F. Kroon, Kapitein Generale Staf, Magelang, f 6.
- J. Pels, Controleur Opium Regie, Pekalongan, f 5.

Afschrijven.

- Mej. H. A. Boelen, Amsterdam, Keizersgracht 237.
- H. P. G. den Tex, Amsterdam, Emmastraat 32.
- G. A. Abendanon, Rotterdam, Westerstraat 25b.
- Th. P. C. van Dooren, Arts, Soestdijk (afd. Utrecht).
- H. Huijsman, Rijswijk, Emmastraat 1.

Adresveranderingen.

- W. H. van der Haas, Gep. Houtvester, van: Wiesbaden, Hotel „Schwarzer Bock“, naar: Berlijn, Hotel der Kaiserhof, Wilhelm Tiekreuplatz.
- H. Sieberg, Controleur B. B., van: Den Haag, Obrechtstraat 407, naar: Weltevreden, Dep. B.B.
- Dr. J. W. Poser, Off. v. Gez. 1ste kl., van: Amsterdam, 1ste Helmersstraat 87, naar: Bandoeng, D. v. O.
- J. A. Ochtman, Adm. Ambt. B. B., van: Bergen op Zoom naar: Weltevreden, Dep. B.B.
- K. J. Boeijinga, Controleur B.B., van: Bagan Si Api Api naar: Bindjei (Deli).
- J. A. Lucas, Asp.-Houtvester, van: Regensburg, Schlossergasse 2, naar: Luxembourg, Rue Joseph Heintz, 33.
- M. A. Cremer, van: Breda, Ginnekenstraat 250, naar: Tetteringen, Baronielaan 41.
- Van de Waal, Breda, van: Ginnekenstraat 85 naar: Ginnekenstraat 59.
- P. Chr. Arnold, Douane-ambtenaar, van: Rotterdam, Touwslagerstraat 24b, naar: Weltevreden, Hoofdbureau In- en Uitvoerrechten.
- G. J. Korsen, Commies P. T. T., van: Amsterdam, Weesperzijde 145, naar: Weltevreden, Hoofdbureau P. en T.
- H. J. Veendaal, Luit. Inf. N.-I. L., van: Heilmond, Station, naar: Bandoeng, D. v. O.
- A. J. Wenting, Civiel Gezaghebber B.B., van: Apeldoorn, „Huize Schoonbroek“, naar: Manoekwari (Noord N.-Guinea).
- P. J. van Gulik, Ass.-Resident, van: Solo naar: Den Haag, Frankenslag 344, p/a. B. Cohen Jr., f 12.
- H. E. K. Ezerman, Ass.-Resident, van: Medan naar: Pematjan Si Antar.
- F. J. Junius, Ass.-Resident, van: Pager-Alam naar: Medan.
- G. L. van Zijlen, Ass.-Resident, van: Patjitan naar: Koelon Progo (res. Djokdja).
- F. W. Laupman, Kap. Art., van: Bandoeng naar: Malang.

Contributieverhooging.

J. C. Huijsman, Rijswijk, Emmastraat, van f 2.50 op f 5.

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA

LEIDSCHÉ KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.

Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.

DAGELIJKS RIJSTAFEL.

INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.

KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.

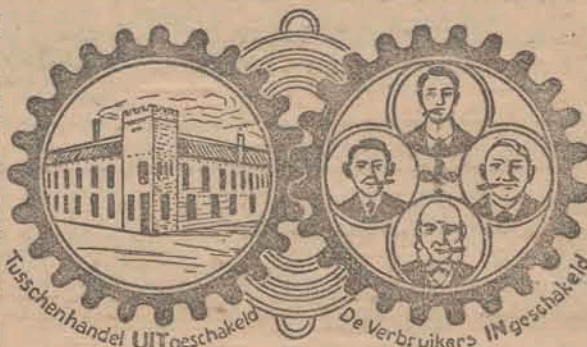
Lift. Centr. Verwarming

Fa. Wed. H. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken - BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen.

Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rokers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerden. Door Uwe benoemde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventuele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f1.50, noenmaal f0.75 en diner f1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
 - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
- d. Emancipatie-Toespraak door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.
- e. „Ontwaakt”. Ter nagedachtenis aan CORN. W. BLIJD, door TH. A. C. COMVALIUS te Paramaribo. Prijs: f 1.50.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
Lessen in Moderne Talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitse-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Opleiding admittie examen H.B.S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag. Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN

Eigen Kofferfabriek

G. KERNER & Co.

BATAVIA DEN HAAG SOERABAJA
Stationsweg 78 - Tel. H. 1038

Alle goederen worden onder garantie geleverd. Eventuele vergissingen worden aan onze filialen in Indië kosteloos hersteld.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S — ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGERIJ

Centraal Meubelmagazijn

= „DUINOORD” =

Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624

STOPFEERDERIJ MEUBELMAKERIJ

De Haagsche Broodfabriek.

„Theario”

Fabriek en Kantoor:

Bilderdijkstraat 139

LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK

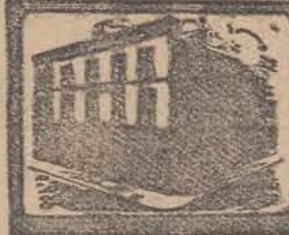
met speciale afdeeling

BANKETBAKKERIJ.

Eigen winkels in alle deelen der stad.

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder controle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.**

FRANS VAN VUKAZALEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

**Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.**

L. C. JACOBI
's-GRAVENHAGE SOERABAYA
Regentesselaan 123, Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Koop, Huurkoop, Verhuur
Inruilen, Repareeren, Stemmen
Transport**
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.
GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

Wereldmerk IBACH.

J. P. C. NICOLAÏ & ZOON
HOF-KLEEDERMAKERS
Dr. Kuiperstraat 2 Tel. H. 3146
's-GRAVENHAGE
Hof-, Rijks- en Gemeentelieveranciers

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
Geregelde mail-, passagiers- en
vrachtgoederendienst
tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen
Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en
Australië.
Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij
de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

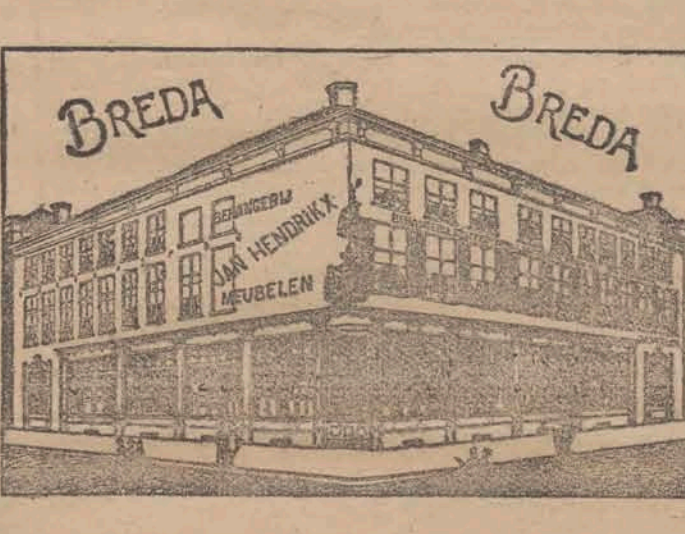
Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
Directie: Prins Hendrikkade.145, AMSTERDAM
**Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa**
MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Zeebahoe's en Jongens
beschikbaar.
Te bevragen in „PERSINGGAHAN”
Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 243

Verkrijgbaar bij den Boekhandel:
DE INDISCHE RIJSTAFEL
Recepten van een Indisch Kokki
BEWERKT VOOR HOLLAND
DOOR
FRANÇOIS BLOM,
Schrijver van „De Moderne Kookkunst”
4de DRUK.
Prijs: ingenaald. f 1.00

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
Winter-
Sport } Artikelen.

WANNEER GIJ
Dames- of Heeren-Kleding wilt laten
Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
maar wilt, ga dan naar
Kleermakerij „UNICUM”
Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG
De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

Naamlooze Vennoetschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
voorheen P. J. JANSEN.
Eenig adres: **Koninginnegracht 10.**
(over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage.
Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852
Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's
Dag en Nacht geopend

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-8 - Telefoon 2895 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het meubi-
leeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.